

-VISNYK

Свобода народам!

Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

Леонід Мосендз — Українське Різдво	1
Валентин Мороз — „Що ж, будемо битись!“	2
І. Соневицький — Великий український композитор	4
Вол. Гаврилук — Суворий автор „Землі“	7
Роман Драган — Спізнені напасті	8
І. Левадний — Речник ідеї українського патріархату	12
Леонід Полтава — Російський похід	14
Я. Гриневич — Чи був це акт політичного русофільства? ..	15
Микола Голодик — Змовники	19
Д-р М. Кушнір — Проблеми перед нами	20
Л. П. — До 25-ліття одної крадіжки	23
Сторінка ОЖ ОЧСУ	25
Софія Наумович — Книжкові новинки 1971 року	27
В. Г. — Монолог під ліхтарнею ночі	29
З життя Відділів	30
Хроніка	31

**ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ**

У ВИДАВНИЦТВІ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ ТАКІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272	3.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50	Ф. Б. Корчмарик: Духові впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України, стор. 245	4.00
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	* Коссак-Охримович-Тураш, стор. 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Дяків-Горновий: Ідея і чин, стор. 408, т. о.	5.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370	2.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100	0.50	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215	2.50
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор. 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112	2.00
А. Княжинський: На дні ССРСР, стор. 232	2.75	„ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ“ — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о.	12.00
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) сторінок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кушнір: Край і еміграція, стор. 47	0.75
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154	1.25	М. Островерха: Великий Василянн, стор. 48	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, сторінок 44	0.50	М. Островерха: Гомін здалека, стор. 127	1.50
М. Щербак: Вагаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Островерха: Блиски і темряви (спогад), стор. 208	2.00
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Островерха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32	0.50
В. Гришко: Панславизм в советській історіографії і політиці, стор. 37	0.25	М. Островерха: Грозна калини, стор. 132	2.00
В. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), стор. 31	0.25	М. Островерха: Без докору (міркування на мистецькі теми), стор. 154	1.50
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Ортега-і-Гассет: Вунт мас	2.00
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50	АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ:	
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25	Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
П. Мірчук: З мого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50	N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.	7.00
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	1.00	N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.	3.75
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25	N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.	1.50
П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00	N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.	4.50
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942-1952, стор. 319	2.00	L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp.	6.00
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00	I. Mirchuk: Ukraine and its People, 280 pp.	3.00
С. Збарський: Круті, стор. 104	1.00	O. Honcharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp.	1.00
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00	W. Dushnyck: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp.	3.00

Замовлення висилати на адресу:
V I S N Y K
 P. O. Box 304, Cooper Station
 New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОШИРЮЙТЕ „ВІСНИК ООЧСУ“!

ВІСНИК

ЛЕОНІД МОСЕНДЗ

УКРАЇНСЬКЕ РІЗДВО

Над хутором святогний віє дух
останнім дихом денної втоми,
все гетується, гамір дня уцух,
у сяєві злотистому соломи,
на покуті стоїть уже дідух,
а по кутках, у присмерку заломів,
де образів злотисто-різний ряд,
всміхаються вже вогники лямад.
А над обрусно-білими столами
вже сіно горбить сніжність скатертин,
і виглядають діти між змарками
зорю, щоб скорше свят-везірній гин,
яким, бодай на мить, зв'язати треба
мир на землі з благословенням неба . . .
Малезі на долівці більше свято:
в соломі шелестять тепер завзято,
збираюги горішки. У житті
таких хвилин прийдеться небагато

на повсякчасній стрінуги пугі.
Хтось далі гарівним керує сном:
сріблястий дзвоник, несподійні співи
і різдвяна зізвда перед вікном
неперевержене з'являє диво,
і горнутья колядники гуртом,
і стіни роздаютья вправо-вліво,
щоб умістити безбережний світ
уяви бареної дитягих літ.
Тож добрий везір, пане господарю!
Співають янголи з висогини,
зі сходу йдуть премудрії царі,
в захопленні схилились габани,
запахло ладаном, засяяли дари
і поспішає в далез гужини
від Ірода із Немовлял Родина,
щоб людського захоронити Сина . . .

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ ВІТАЄМО УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД, УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ ТА ІХНЮ ІЄРАРХІЮ, НЕЗЛАМНИХ БОРЦІВ ЗА ПРАВА УКРАЇНИ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ, УКРАЇНСЬКИХ В'ЯЗНІВ У МОСКОВСЬКИХ ТЮРМАХ, КОНЦТАВОРАХ І НА ЗАСЛАННІ, ЧЛЕНСТВО ООЧСУ, ОЖ ОЧСУ І ВСІХ ІНШИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ, ЧИТАЧІВ І ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „ВІСНИКА”, УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ І ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ТВЕРДО СТОЯТЬ НА САМОСТІЙНИЦЬКИХ ПОЗИЦІЯХ —

ГОЛОВНІ УПРАВЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ І ОЖ ОЧСУ
РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА”

Валентин Мороз

„ЩО Ж, БУДЕМО БИТИСЬ!” ...

(УЦІС, Лондон). В Україні поширюється новий документ Валентина Мороза п. з. „Замість останнього слова”, що його він вніс у письмовій формі на руки суддів перед початком другого процесу над ним у 1970 році.

Один примірник цього документу дістався на Захід. Від переписувача в Україні додана така інформація: „Валентин Мороз під час другого безправного процесу вирішив його бойкотувати — мовчати, не відповідати, тому оце письмо подав суддям ще до початку процесу, що відбувся при закритих дверях”. Всі підкреслення в „Слові” — як в оригіналі.

Я не буду цитувати Кодексу і доводити свою невинність. Судять мене не за вину, і ви це добре знаєте. Нас судять залежно від тієї ролі, яку ми граємо у небажаних вам процесах. Є люди, для арешту яких ви маєте більше формально-юридичних підстав, ніж для мого арешту. Але вам вигідно, щоб люди ці були на волі, бо вони знижують тонус українського відродження, пригальмовують його швидкість, звичайно не розуміючи цього. Цих людей ви ніколи не зачепите. Навіть коли б вони випадково потрапили до вас, ви постаралися б негайно їх звільнити. Ви прийшли до висновку, що В. Мороз підвищує температуру небажаних вам процесів на Україні, отже — краще відділити його від середовища ґратами. Що ж, це було б цілком логічно, якби не одне але...

Починаючи від 1965 року, ви посадили за ґрати кілька десятків людей. **Що це вам дало?** Не буду говорити про тенденцію, зупинити її ще нікому не вдалося. Але чи вдалося вам зліквідувати хоча б її конкретно-матеріальні вияви? Чи ви зупинили, скажімо, потік неофіцій-

ної, позацензурної літератури, що має вже назву „Самвидав”? Ні! Це виявилось вам не під силу. „Самвидав” росте, збагачується новими формами й жанрами, обростає новими авторами і читачами, а головне — він пустив коріння так широко і глибоко, що ніяке збільшення штатів донощиків, ніякі японські магнетофони не допоможуть. Ваші потуги ні до чого не привели, і те, що ви робите, можна було б назвати по-російському „мартишкин труд”^{*)}. Але справа не в тім, що „мартишкин труд” — це робота, від якої нікому не холодно й не душно, робота без результату. Про вашу роботу цього не скажеш — вона вже дала відчутний ефект, тільки ж ефект зовсім протилежний тому, якого ви чекали.

Виявилось, що ви не залякали, а — зацікавили. Ви хотіли загасити і замість цього долили оливи у вогонь. Ніщо так не сприяло пожвавленню громадського життя на Україні, як ваші репресії. Ніщо так не привернуло уваги людей до процесів українського відродження, як ваші суди. Правду кажучи, саме ці процеси показали широкій публіці, що на Україні знову віджило громадське життя. Ви хотіли сховати людей у мордовські ліси, а замість цього виставили на широчезну арену, і їх побачив цілий світ. Більшість активістів українського відродження стали активістами якраз в атмосфері збудження, викликаного вашими репресіями. Словом, минуло вже досить часу, щоб зрозуміти нарешті: репресії шкодять перш за все вам. А ви все судите... Для чого? Для виконання плану? Для заспокоєння службової совісти? Щоб зігнати злість? Скоріше всього — за інерцією. Ви внесли в сучасний післясталінський етап українського відродження те, без чого він був ще недозрілим і недопеченим: ви внесли елемент жертовності. Віра виникає тоді, коли є мученики. Їх дали нам ви.

Кожного разу, як тільки на українському го-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

^{*)} „Мартишкин труд” — марна праця мавпи (мартишки), яка в байці Крилова безцільно качала колоду. — Ред.

ризонті з'являлось щось живе, ви кидали в нього камінцем. І кожний раз виявлялось, що то не камінець, а — бумеранг. Він обов'язково повертався і бив ... по вас! Що ж сталося? Чому репресії не дають звичайного ефекту? Чому випробувана зброя стала бумерангом? **Змінився час** — от і вся відповідь. У Сталіна було досить води, щоб гасити вогонь. Ви ж знаходитеся у зовсім іншій ситуації. Вам довелося жити в епоху, коли резерви вичерпалися. А якщо води мало — краще не дразнити нею вогонь. Бо тоді ще краще горить — це знає кожна дитина. Ви взяли палку до рук, щоб розкидати вогнище, але замість того тільки підворушили його. На більше не вистачає сили, це значить, що суспільний організм, в якому ви живете, вступив у таку фазу розвитку, коли репресії вже дають **зворотний ефект**. І кожна нова репресія буде тепер **новим бумерангом**.

Посадивши мене за ґрати 1-го червня (1970 року), ви знову запустили **бумеранг**. Що буде далі — ви вже бачили. П'ять років тому мене посадили на лаву підсудних — і звітти вилетіла стріла. Потім мене посадили за колючий дріт у Мордовію — і звітти вилетіла бомба. Тепер ви знову, нічого не зрозумівши і нічого не навчившись, починаєте все спочатку. Тільки цього разу дія бумеранга буде набагато потужнішою. В 1965 році Мороз був нікому невідомим викладачем історії. Тепер його знають ...

І ось Мороз сьорбає тюремну капусту. Скажемо по-єврейському: „Что вы с этого будете помнить?“ Єдиний Мороз, з якого ви дійсно мали б **величезну користь**, це покірний Мороз, що написав покайну заяву. Це був би дійсно приголомшливий удар для всього свідомого українства. Але такого Мороза ви не дочекаєтесь **ніколи**. Якщо ж ви розраховуєте, посадивши мене за ґрати, створити якийсь вакуум в українському відродженні, то це не серйозно. Зрозумійте нарешті: **вакууму більше не буде**. Густина духовного потенціалу України вже достатня для того, щоб заповнити будь-який вакуум і дати нових громадських діячів, як замість тих, що сидять у в'язниці, так і замість тих, що відійшли від громадської діяльності. 60-ті роки принесли значне пожвавлення в українське життя, 70-ті роки теж не будуть вакуумом в українській історії. Ті золоті часи, коли все життя бу-

ло втиснуте в офіційні рамки, минули безповоротно. Вже існує культура поза Міністерством культури і філософія поза журналом „Вопросы Философии“. Тепер уже постійно існують явища, що з'явилися на світ без офіційного дозволу, і з кожним роком потік цей буде збільшуватись.

Мене судитиме суд за закритими дверима. І все одно він стане бумерангом, навіть коли мене ніхто не почує, навіть коли я буду мовчати в ізольованій від світу камері Володимирської в'язниці. **Буває мовчання голосніше від крику**. І навіть знищивши мене, ви не зможете його заглушити. Знищити легко, але чи задумувались ви над такою істиною: **Знищені часом важать більше, ніж живі. Знищені стають прапором**. Знищені — це кремінь, з якого будуються фортеці в чистих душах.

Знаю добре, що ви скажете на це: Мороз за багато про себе думає. Але тут не йдеться про Мороза. Йдеться про кожную чесну людину на маєму місці. Зрештою, там, де люди готові до повільної смерті у Володимирській в'язниці від якогонебудь хитрого хемікату — там немає місця для дрібного честолюбства.

Національне відродження — найглибинніший з усіх духовних процесів. Це явище багатоплянове і багаточарове, воно може виявитись у тисячах форм. Ніхто не зможе всіх їх передбачити і сплести настільки широкий невід, щоб охопити в усій його ширині. Ваші греблі міцні й надійні, але вони стоять на сухому. Весняні води прямо оминули їх і знайшли нові русла. Ваші шлягбавми закриті. Але вони нікого не спинять, бо траси давно пролягли збоку від них. Національне відродження є процесом, що має практично необмежені ресурси, бо національне почуття живе в душі кожної людини, навіть тієї, яка, здавалося б, давно померла духово. Це виявилось, скажімо, під час дебатів у Спілці Письменників, коли проти виключення І. Дзюби голосували люди, від яких цього ніхто не сподівався.

Ви вперто повторюєте, що люди, які сидять за ґратами — це просто кримінальні злочинці.

Ви заплющуєте очі і робите вигляд, що проблеми нема. Ну, добре, на цій немудрій позиції вдасться протарабанити ще років з десять. А далі? Адже нові процеси на Україні і в усьому

I. Соневицький

ВЕЛИКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОМПОЗИТОР

Було 22-го січня 1921 року. Надворі — холодний зимовий вечір. Поля вкривав сніг, а подув гострих вітрів роздирали спокій доквілля.

Союзи тільки починаються. Українське відродження ще не стало масовим. Але не тіште себе, що так буде завжди. В епоху суцільної письменності, коли на Україні є 300 тисяч студентів, а радіо мають всі, в таку епоху кожне суспільно-вагове явище стає масовим. Невже ви не розумієте, що скоро вам прийдеться мати справу з масовими соціальними тенденціями? Нові процеси лише починаються, а ваші репресійні заходи вже перестали бути ефективними. Що ж буде далі?

Є тільки один вихід: відмовитися від застарілої політики репресій і знайти нові форми співжиття з новими явищами, які вже утвердились у нашій дійсності безповоротно. Така реальність. Вона з'явилась, не питаючи дозволу, і принесла нові речі, що вимагають нового підходу. Для людей, покликаних займатися державними справами, є над чим думати. А ви все забавляєтесь, пускаючи бумеранги...

Буде суд. Що ж, будемо битись. Саме тепер, коли один написав покайну заяву, другий перекваліфікувався на перекладача — саме тепер потрібно, щоб хтось показав приклад твердості і одним махом змив це гнітюче враження, яке створилось після відходу деяких людей від активної громадської діяльності. Випало мені... Тяжка це місія. Сидіти за ґратами нікому не легко. Алеж не поважати себе — ще важче. І тому будемо битись!

Буде суд, і знову все почнеться спочатку: нові протести і підписи, новий матеріал для преси і радіо всього світу. Разів у десять зросте інтерес до того, що написав Мороз. Словом, буде підлита нова порція оливи у вогонь, який ви хочете загасити.

Це і є підризна діяльність. Але моєї вини тут не шукайте — не я посадив Мороза за ґрати, не я запустив бумеранг.

Коло 8-ої години вечора в двері священника села Марківки, Гайсинського повіту на Поділлі застукав незнайомий гість. Він попросився на нічліг, бо, мовляв, не відважується в таку пору виїжджати зі села у відкрите поле. На його кашкеті видніла червона околичка.

Незабаром після вечері та розмов нічну тишу прорізав постріл, який опісля прогомонів глибоким боєм по всій Україні. В калюжі крові з простреленими грудьми лежав син господаря, композитор Микола Леонтович.

„Діду мій, дударіку... — заплакала Україна. — Дідусю наш, а хто ж гратиме тепер на твоїй дуді?“

Але дуда дударика грає. Сила генія Леонтовича не вмерла, його твори виконуються, на його спадщині виховуються нові кадри композиторів.

Трагедія в тому, що смерть Леонтовича обірвала нитку його життя на порозі повного творчого злету. Саме в той час у Леонтовича виникло прагнення до творення великих самостійних форм як хороших, так і оперових. Про це свідчать його оригінальні твори для мішаного хору а капелля, серед яких два справжні шедеври — „Літні тони” та „Льодолом”, а також незакінчена його опера „На русалчин Великдень”.

Однак, як правильно зауважив композитор С. Людкевич, якби Леонтович не написав більше нічого, крім таких мініатюр для хору, як „Щедрик”, „Дударик”, „Ой, пряду, пряду”, „Козака несуть”, „Зайчик” і деякі інші, його значення в історії української хорової музики однаково було б великим.

М. Леонтович продовжував розпочату працю М. Лисенка в етнографічній галузі. Він записував народні мелодії, а опісля опрацьовував їх для хорів.

В одному своєму листі з 1896 року Лисенко так пише про важливість збирання й досліджування фолкльору для творчої праці майбутніх українських композиторів: „Боже, Боже! Яко то є велика потреба музикові й разом з тим народникові пошептатися поміж селянським лю-

дом, зазнати його світогляду, записати його перекази, споминки, згадки, приспівки, пісні і спів до їх, вся та сфера, як воздух чоловікові, потрібна; без неї гріх починати свою працю і музикові і філологів. Фолкльор — це саме життя. Тож вчіться на сірій свитині, на грубій сорочці, на дьогтяних чоботях, там бо душа Божа сидить”.

Однак Лисенко, опрацьовуючи народні мелодії, ставив собі завдання знайти основне емоційне ядро пісні, визначити її провідний поетичний образ і якнайдокладніше відтворити його однокуплетною гармонізацією. Лисенко був першим, що вийшов на ці висоти. Дальший розвиток пішов по лінії „характеристики”. Послідовники Лисенка (а в тому числі й Леонтович) звертають більше уваги на пісні з особистим характером.

Відомий чеський музикознавець проф. Зденек Неєдлі писав, що „на такий індивідуально-характеристичний напрямок в обробках народних пісень звернув увагу також Леонтович у своєму „Щедрику”. Там стереотипний склад пісні з повторним мотивом затримано в цілому, але тим більше висунуто проти нього „проти-гласи”, сміливо йому протиставлені, що крок за кроком вносять нове життя до первісного мотиву пісні. Завдяки такій мистецькій обробці з простого мотиву виростає композиція незмірної внутрішньої рухливості, незвичайно оригінальна своїми характеристиками”.

Сам Леонтович сформулював свої принципи, свій підхід до проблеми мистецьких обробок народних пісень у своєму щоденнику з 22 березня 1919 року. Він писав: „Досліди у народній музиці викликають до життя нові форми гармонії та контрапункту, що органічно зв'язані з народньою піснею, бо пісня, як мистецький удосконалений твір, дає не тільки одну мелодію, але таїть у собі всі музичні можливості. Вміти записати її та відчувати все, що вона може дати для музики в широкому розумінні слова, це необхідно, чергова справа”.

За словами М. Гордійчука цей лаконічний, але такий глибокий змістом вислів якнайкраще характеризує основний принцип підходу Леонтовича до опрацювання народних пісень: сама пісня, особливості її поетичних і музичних елементів мають визначити той комплекс мистець-

ко-виражальних засобів, що необхідний для повного розкриття наявних і потенційно захованих у ній образів, почуттів, настроїв, найтонших емоційних відтінків.

Отож, послідовно дотримуючись цього принципу, Леонтович широко використовує найвищі досягнення хорової техніки. Не порушуючи національного стилю пісні, він, розвиненими засобами клясичного контрапункту та гармонізації, розкриває зміст пісні, її музичну структуру, збагачує її образний світ.

З цього погляду хорові твори Леонтовича — це не звичайні собі записи примітивів, гармонізації мелодій, аранжування чи обробки народних пісень, як це втерлося у нас називати, але глибоко оригінальні твори, що не мають відповідника в музичній літературі інших народів.

Леонтовичевих творів „Щедрик”, „Дударик”, „Козака несуть”, „Із-за гори сніжок летить” не можна назвати обробками народних пісень, так як і не можна назвати фінал Другої симфонії П. Чайковського обробкою української народньої пісні „Занадівся журавель” або фінал Другої симфонії Левка Ревуцького обробкою пісень „А ми просо сіяли” і „При долині мак”. В жанрі хорової пісні з найбільшою силою розкрився талант Леонтовича як мистця-новатора, блискучого майстра хорового стилю а капелля, так як Шопен найкраще виявив польський національний дух у своїх фортепіанових „Мазурках”.

Тут слід підкреслити, що всі хорові твори Леонтовича написана а капелля, тобто без інструментального супроводу. Леонтович робив це свідомо. Але через те вони вимагають добре вишколених, професійних хорів. Однак на еміграції ми неспроможні, на жаль, утримати професійний хор, члени якого могли б увесь свій час присвятити виключно хоровому мистецтву. Тому деякі твори Леонтовича виконуються у нас з інструментальним супроводом фортепіана або бандур, що дублюють хорові партії з уваги на вдержання чистоти інтонації та музичної підтримки хору.

Твори Леонтовича, за виїмком деяких ранніх композиційних спроб, відзначаються:

блискучим опануванням хорової фактури; впровадженням звукового кольориту і т. зв. вокальної інструментації;

органічним поєднанням засобів клясичної поліфонії з особливостями народного гуртового співу;
 створенням куплетно - варіаційної структури;
 встановленням основного інтонаційного зерна, що провадить до наскрізного розвитку („Дударик”, „Щедрик”);
 прекрасним розкриттям поетично-емоційного змісту пісні;
 безкраїм талантом і геніяльною простотою.

І справді, слухаючи твори Леонтовича, ми стаємо свідками геніяльного сполучення української пісенної стихії з надбаннями європейської техніки. Леонтович зумів пірнути в глибини душі народної пісні і, перетворивши їх у горнилі мистецького „я”, показати світові в самобутній формі мистецьких зразків непромишляльних вартостей.

**

Так звана Жовтнева революція та окупація українських земель московськими більшовиками, не зважаючи на запевнення, гучні фрази та обіцянки, майже нічого не зробили для популяризації творчості Леонтовича перед світом.

Навпаки! Леонтович не дочекався навіть повного видання своєї творчої спадщини, основної монографії. А ті збірники, що й появились (хоча б 1961 року) не включили одного з найбільш надхненних творів Леонтовича „Ой, зійшла зоря”. Мало того! Навіть тексти до оригінальних хороших творів Леонтовича замінено текстами інших поетів. І так, наприклад, слова Грицька Чупринки до „Льодолому”, що його Леонтович написав для прославлення української національної революції, замінено словами Сосюри.

Те саме стосується й хорошого твору „Літні тони”, текст до якого „доробив” також Володимир Сосюра. Питаємось: чи це не є спотворення творчості Леонтовича? Також Літургія Леонтовича, найбільш оригінальний релігійний твір композитора, написаний у народньому дусі до українського тексту, не дочекався публікації, ба навіть жадної згадки. Щойно в статті Іванова „Про невідомі твори М. Леонтовича” з 1970 року згадується, що серед невідомих „зразків його численної церковної музики” дійшли до нас м. ін. „Літургія св. Іоана Златоустого”, „Молебень” тощо. Алеж цю Літургію викону-

вали наші церковні хори ще в 1920-их роках! Крім того не появилось ні одної репрезентативної грамофонної платівки з виконаннями творів Леонтовича, композитора, що разом із Стеценком, Ступницьким та іншими композиторами був на устах культурного світу під час славної поїздки Української Республіканської Капелі під керівництвом Кошиця.

Ось як трактує нашу музичну культуру московський советський режим в Україні. Перед світом він показує нас як недорозвинену масу, висуваючи тільки наші примітиви в галузі музики й танку, тоді як російську культуру показує на вершинах симфонічної та оперової музики.

І на цій ділянці українці в діяспорі повинні протиставитися ворожим плянам перекреслювання нашої національної окремішності.

Такі думки приходять, коли відзначаємо 50-ту річницю з моменту трагічної смерті нашого великого композитора. І коли майбутній історик української музики напише докладний нарис життя і творчості М. Леонтовича, то цей нарис буде золотою сторінкою в історії нашої культури. Бо справді — все життя, творчість і сама мученича смерть Леонтовича, це символ страждань України та її непоборного прагнення до самостійності й незалежності.

ЛИСТ ДО ПРЕЗИДЕНТА ФРАНЦІЇ

З ініціативи члена СУМ Михайлини Фідик написано листа до президента Франції Жоржа Помпіду про поневолення України та геноцидну політику Москви супроти українського народу, мови й культури.

Листа підписали письменник і академік Жюль Ромен, письменник Анрі Труая, проф. П. Паскаль із Сорбонни, послі і політики Ж-М. Дюфур, К. Шовен, П. Понтіні, п-і Сюзан Лябен, Монік Діро, генерал Ванноксем.

Французький уряд поінформовано також під час приїзду генерального секретаря ЦК КПСС Л. Брежнєва до Парижу, що проти советського окупаційного режиму виступають різні народи, об'єднані в АБН.

У протестаційній акції взяли участь, крім української молоді з СУМ'у під проводом І. Пастернака й інша, також румунська, грузинська й угорська молодь.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

Вол. Гаврилюк

СУВОРИЙ АВТОР „ЗЕМЛІ”

Василь Стефаник належить до особливої категорії письменників, їх часом називають „расовими”, начебто підкреслюючи цим якусь особливість, якою ці письменники виділяються на тлі своєї літератури.

Письменницькій спадщині В. Стефаника присвячено розмірно багато літературознавчих праць, починаючи з мужніх і, як завжди, глибокодумних спостережень І. Франка, якими зустрів він появу перших оповідань великого письменника, уродженця галицького Покуття. Блискучу характеристику творчості В. Стефаника залишив М. Зеров у своїх темпераментних студіях, зібраних у книжці „До джерел”. Навіть Д. Донцов, назагал доволі здержливий, про творчість В. Стефаника завжди висловлювався з захопленням. Незабаром появиться студія про В. Стефаника пера видатного літературознавця Луки Луцева, з метою закріпити правду, хто такий був автор „Синьої книжечки” та „Землі” — як людина і як син свого народу.

В сучасній українській літературі студії, присвячені творчості В. Стефаника, зростають з року на рік і якісно й кількісно.

Коли міряти літературний спадок В. Стефаника кількісними мірками, він і справді не надто показний. Адже все, що цей письменник написав, вміщається в одній книжці, в одному томі. А зібрано в цьому томі, в такій чи такій редакції, сімдесят дві новелі, між ними кілька мініатюрних поезій в прозі. Але яка ж це велична, монументальна мозаїка на тему отого покутського, галицького села з доби кінця дев'ятого і початку двадцятого, цебто нашого, сторіччя. Подивугідно суцільний літературний твір з перших коротких ліричних мініатюр до останніх сухо прозаїчних епізодів, у яких під журналістичною сухою стилістикою звучить майже скрижальна цитатність.

Цей один том коротких оповідань своєю змістовністю та суворістю драматизму зображення і самих ситуацій здатний, без сумніву, переважити багато дечого і в нашій і в не нашій літературі.

Висловлюючись космополітичною мовою, це одна з капітальних книг про життя непомітних людей і його жорстоку правду.

У дзеркало цієї правди страшно глянути людині, упривілейованій долею, бо ця правда — суворий бич, яким автор шмагає сумління своє і тієї щасливішої людини, хто б вона не була.

Василь Стефаник може й безжальний письменник-оповідач правди життя. В цьому він вірний послідовник Т. Шевченка, що по-пророчому болів над упадком культу правди в людській спільноті та над кривдою знедоленого покоління своїх братів-кріпаків.

Тільки два рази дозволив собі суворий автор „Землі” і „Синьої книжечки” піднятися до пози Антея чи Сизифа у нав'язаних символізмом поемах у прозі — „Моє слово” і „Дорога”.

Тема дороги і тема слова, хоч це поняття з різним змістом, в переносному значенні можуть єднатися, як от у Василя Стефаника в пристрасній жадобі висловити біль і драму поета в процесі творчої „реінкарнації”.

Як це не дивно, українська література назагал селянсько-сільська не вилонила з себе чогось на зразок епопеї села. А яка ж це спокуслива і незвичайно багата тема!

З певної точки зору, з певного літературного становища цикл дрібних оповідань В. Стефаника в якійсь мірі являє собою таку епопею, якщо не узагальненого українського села, то все таки одного з дуже характеристичних наших сільських заповідників, що на наших очах зникають з національної території. І саме в цьому їх мистецьке й історичне значення.

Рік 1914-ий, неначе межовий стовп, ділить творчість В. Стефаника на дві частини. Непомітно з'являються новелі з воєнною тематикою. Але В. Стефаник не поривається на баталістичні малюнки. Мальовничість баталістичного сюжету його не цікавить.

Загублене в полях Стефаникове село прокидається від воєнного грюкоту з полону кількочотлітнього сну. В. Стефаник починає фіксувати в своїх новелях процес цього повільного пробудження.

Роман Драган

СПІЗНЕНІ НАПАСТІ

Усе я бисто виджу,
Все оплюю, все збриджу,
Все сквашу, все розстрою,
Всіх гіркістю напою.

Де треба влізу в душу.
Де схочу, честь нарушу.
На кожного подвір'я
Посію недовір'я.

І. Франко: Патріот

Чого хоче І. Лисяк-Рудницький?

І. Лисяк-Рудницький належить до людей, які вродились не в свою епоху. Від Великої Української Революції 1918 р. по сьогоднішній день наш народ перейшов великий шлях оформлення своєї націотворчої і державницької ідентичності. Але І. Лисяк-Рудницький в хмарах самообману цього всього не пережив. Воно йо-

В його оповіданнях з'являються нові персонажі, що в деяких випадках досягають статури біблійних велетів, як Марія і Максим з новел „Марія” і „Сини”. Таких постатей не багато не лише в нашій, а й у світовій літературі.

Стефаникове село починає дуже серйозно приглядатися до того, що навколо нього діється. Відтепер все більше буде в ньому Марій і Максимів, і новелі, їм присвячені, це апотеоз нового українського села, збудженого воєнним лихоліттям з історичного летаргу.

Це щось таке, як пробудження біблійного Адама на фресках Мікельанджельо, яке змалював з великим надхненням і драматизмом український мистець слова. Стефаніків літературний досвід переходить межі регіонального літературного експерименту. Типізуючи великі, просто монументальні характери того глухого планетного загумінка української території, В. Стефанік незвичайною експресією вислову довів, що наше село не такий уже загумінок, як воно, на жаль, колись навіть нам уявлялось.

Мабуть, саме це відкриття чи не найпотрясliвшii феномен у новій нашій літературі і політичній ситуації, бо вкінці, вийшовши з того села неначе з музейного заповідника, ми повертаємося до нього вже як до мурованої фортеці. І в цьому саме заслуга великого письменника України Василя Стефаника.

му чуже і далеке, і він шукає розв'язки нашого майбутнього в „Обороні інтелекту” („Сучасність”, ч. 5-6, 1971). Рудницький говорить про розум, але що він хоче своїм розумом осягнути — важко збагнути. Китайська мудрість каже: „Деякі люди добираються до верхка драбини, щоб тільки переконались, що драбина сперта не на властиву стіну”.

Тоді, коли в розпалі ідейної і збройної боротьби з ворогами нашої державности, появився величній Акт 30 червня 1941 р., як вияв невмирущої волі українського народу до власного державного життя, були ще зрозумілі лукаві виступи деяких застарілих діячів політичного форуму, як, наприклад, К. Паньківський і Гайвас, бо завжди в такій чи іншій формі з'являється в найздоровішому суспільстві опозиція, то сьогодні безоглядні напади І. Л. Рудницького на український визвольний націоналізм звучать як парадокс, як спомин позаторішнього гromу людиною, яка завжди ще сидить у пивниці, куди сховалась від історії.

Ми беремось до розгляду лайки і аргументів Рудницького не тому, що вони шкідливі для розвитку нашої визвольної думки, вони не такі поважні, щоб бути шкідливими, а тому, що його виступ дуже маркантний для деякої категорії наших емігрантських „інтелектуалів”. Правильно сказав Сократ, що „життя без досліду не варте того, щоб його жити” і свобода духових шукань, як діалог вільного удару ідей, необхідна. Можна погодитись з Рудницьким, що „правда, яка розкривається людям, завжди залишається частковою”, що процес над Галілео Галілеї не стримав поступу модерного природознавства. Але ж крім щойно розкритої правди в науковому досліді є ще й вічні правди, без незрушми закони природи й людського буття, без яких свобода є не свободою, а хаосом. Є етичні вимоги, які не завжди погоджуються з розумом чи конкретною ситуацією — їх надуживати не можна. І. Л. Рудницький хоче „інтелектуальної свободи”, але чи не йде він дорогою хаосу і бездоріжжя? Це ми бачимо, йдучи дорогою його міркувань.

Жаліється автор на закорінений в нашому суспільстві острах перед усякою „неортодоксальною думкою”. Неортодоксальна думка корисна тоді, коли вона не йде врозріз із життєвими інтересами суспільства й нації. Коли ж вона, як урвана струна, зриває гармонію творчої дії, тоді це вже не „неортодоксальна думка”, а диверсія. І коли автор називає нашу життєву боротьбу проти московського імперіялізму „простацьким політиканством”, то чи є це тільки „неортодоксальна думка”? Несумлінні й незрівноважені люди можуть свободою зловживати відповідно до своїх психологічних комплексів та інтелектуальної травми. Зрештою кожна людина має право на помилку. Л. Ростен сказав: „Ми бачимо речі такими, як ми є, а не такими, як вони є”. Але

український інтелігент думас, що на демонстраціях „можна навіть збивати політичний капітал” або що боротьба проти диктатури в Україні це „самообман і лицемірство”, то чи є це тільки помилка? Такі думки жорстоко б'ють по відкритій рані всього народу й ведуть наше політичне думання до повної анархії.

Ось ще думка І. Л. Рудницького, яка говорить за себе: „Вільна гра вимагає певних правил гри, щоб не переродитись в деструктивну бійку”. Але тут же зливого емоційних фраз автор виповідає війну всьому українському націоналізму: „Відлами націоналістичного руху ще й досі опановують командні висоти українського еміграційного світу”; „Всі ті патріоти панічно бояться кожного подиху вільної думки”; „Намагаються задушити прояви критики й дискусії, що де-не-де прориваються крізь товсту кору бездушного конформізму”; „Непорушна партійна ортодоксія”; „Сучасна українська еміграційна дійсність затаврована прокляттям неподоланої спадщини тоталітарного націоналізму”.

Всі ці фрази не вимагають ані кваліфікацій, ані відповіді. Саме життя вже давно на них відповіло. Але отой „тоталітарний націоналізм” насуває думку: чи в ранньому дитинстві автор не був духово репресований, бо психологічний синдром репресії в підсвідоме відбивається в людині впродовж усього життя. „Воля народом і воля людині!” — слова самі говорять зовсім недвозначно про щирий демократизм і свободолюбність українського націоналізму. Цей вияв бажання нашого народу глибоко зацепився в нашу духовість і нашу боротьбу кров'ю, терпіннями мільйонів жертв, збробою, ідеєю й чиним і далі розгортається в вірному служінні свому народові, але для автора це ще й сьогодні „культ сліпого чину” та „іраціонального хотіння”.

„Свобідні інтелектуали” часто думають, що правда за ними і світ обертається довкруги них. Але світ і дійсність вимагають чину, посвяти, одержимости для духового відродження свого народу. Навіть Гегель каже: „Людина — це в основному творча живучість”. Але в наших умовинах часто треба дрібною приземної праці цілої когорти відданих і здисциплінованих одиниць. Вони є і вони працюють на всіх ділянках, з інтелектуальною включно, з глибокою вірою й посвятою, бо це єдина дорога чесного і свідомого патріота. Але для І. Рудницького „з національної революції залишилась тільки революційна фраза”. Хоч би згадати виховання молоді й міжнародно роботу, але Рудницький мусів би наложити поляроїдні окуляри, щоб щось побачити, бо його разить сонце на ясному небі.

„Творчі, інтелектуально повноцінні одиниці відтиснені на периферії українського збірного життя”. Коли автор вважає себе „повноцінною одиницею”, то нема тієї сили на світі, яка б відтиснула його від активного життя в наших суспільних процесах. Видко, він сам утікає, як і багато інших інтелігентів, і воліє відбиватись від неіснуючих примар. А шкода, бо інтелекту на так дуже треба і широкій загальній еміграції вміє шанувати творчий інтелект. 260 професорів в американських університетах могли б багато доброго творити бодай у

духовій і науковій ділянці нашого світу. Але щось не дуже про них чути. Пригадаймо собі знаменні слова Аристотеля: „Людина, що може жити поза полісом, це або скотина, або бог”. Наука для чужини, наука вселюдська, нас мало интересує тоді, коли батьківщина в неволі.

Наша революція проти пасивізму, комплексу меншовартости і рабського сервілізму проходить і буде проходити також і через нашу науку й за переродження й відбудову наших духових вартостей. І коли автор каже, що „еміграційна громадськість мусить бути духово жива”, бо „якщо ця передумова не дотримана, еміграція перетворюється в музей курйозів”, то на це можна беззастережно погодитись. Але хто перейде до мученого курйозів? Чи українські націоналісти, які невтомно добиваються тієї духової живучости, чи ті, що на них нападають і оклеветують? Чи націоналізм стоїть на перешкоді інтелектові? Ні в якому разі! Націоналізм стоїть на перешкоді назадникам і диверсантам Чому його так ненавидить Москва, подібно як і Рудницький? „Вождем українського еміграційного естаблішменту — рідним братам по духу радянських бюрократів-мрякобісів — ще ніхто не міг закинути софістичності й ерудитії”. Не ерудитія вирішує, а ідейність і віра у вищі вартості людини й нації. Рудницький бачить тільки „радянських бюрократів-мрякобісів”, а ми бачимо ворогів нашого народу, імперіялістів та навіжених шовіністів-русификаторів, і які вони нам „брати”, то вони самі про те проречисто говорять. На Рудницького нападати вони не стануть.

Засуджуючи голими фразами український націоналізм, автор уважає, що протилежному таборові „бракувало високорозвиненої, ідейно насиченої та теоретично обґрунтованої демократичної свідомости”. Це правда, бракує її й сьогодні. Є політики, які теоретично і практично не знають навіть, що таке політика та які її закони. Вони оперують емоційними й порожніми фразами про якусь „єдність”, мітичну й ніде не існуючу, і не мають відваги переоцінити свої перестарілі й давно захитані позиції. Націоналізм, як буря, перейшов понад їхніми головами, і вони залишились далеко позаду. Рудницький причину бачить у відсутності інтелекту. „Бракувало широких інтелектуальних горизонтів”. І не було ані одного серйозного теоретично-політичного трактату. Це тільки потверджує наші попередні слова про неграмотних політиків. Вони, але й Рудницький разом із ними, не розуміли, що демократією, навіть теоретично солідно обґрунтованою, здобути незалежність у боротьбі з абсолютізмом та безоглядним імперіялізмом неможливо. Це може зробити тільки революційний націоналізм, який вміщує в собі всі найкращі демократичні ідеали. Але в боротьбі необхідний авторитетний провід, безоглядна посвята й дисципліна.

Так же трафаретно розцінює Рудницький і цілу епоху. „Козацька революція виявила чималу безпорадність в інтелектуально-ідеологічній площині, коли йшлося про те, щоб зформувати свою політичну програму”. „Хмельниччині забракло творчих інтелектів на високому рівні”. „Виходні з середовища Києво-Моги-

лянської Академії зробили великий вклад в розбудову російської імперської ідеології". Все це правда, і власне ці факти повинні б переконати Рудницького в імперативній потребі у кожній визвольній дії націоналістичного первня. Але ні, Рудницький шукає чогось іншого. Для нього важливий якийсь абстрактний „інтелект”, якого, зрештою, нам ніколи не бракувало. Що зробили зі своїм інтелектом Інокентій Гізель і Теофан Прокопович? Віда в тому, що наш інтелект ходив манівцями й на службі в чужих і неясних сусідів.

Отже розправа І. Л. Рудницького — це апологія раціоналізму й інтелекту або ролі інтелекту як розумового первня. В нього появляється гостра „потреба реабілітації раціональної, критичної мислі та несимульованої інтелектуальної свободи”. Чого така свобода варта ми вже згадували раніше. Вона, підшита бездейним лібералізмом, веде на манівці. При тому, говорячи про „культуру інтелекту”, автор сам себе заперечує, вживаючи неперекірливого словництва в сторону українського націоналізму. Він кладе велику вагу на раціоналізм і просвітянство минулої епохи. Він говорить про „погромницьке ставлення до найбільшого дореволюційного політичного мислителя М. Драгоманова”. Драгоманов, очевидно, є відповідною величиною в нашій історії, але його просвітянство, соціалізм і федералізм ні трохи не пособляли нашій національній революції, навпаки — її вбивали. І ніякого погромництва не було, а була тільки переоцінка. Коли ж говорити про погромництво, то як же поступає Рудницький у відношенні до українського націоналізму?

В справі критичного перегляду спадщини попередньої просвітнянської доби Рудницький знову загнався задалеко, що йде знову в користь його емоційности, а не інтелекту. Він каже, що „націоналізм не вносив корективи, а безпардонно руйнував”. Руйнувати те, за що ми б'ємось, цебто за добро й за самобутність українського народу, за найсвітліші традиції нашої історії, це значить підрізувати свої власні ноги. І до такого додумався апологет культури інтелекту, називаючи український націоналізм, який створив модерну епоху нашої історії, „культу сліпого чину” та „іраціонального хотіння”. Український націоналізм, в пошуках нових вартостей, необхідних для відродження духа й поживлення чину, заперечив рабство, кон'юнктуру, асиміляцію, мрійництво, інтернаціоналізм і резигнацію. І як не диво, в Рудницького це якраз протилежне: „Революційний активізм ішов по лінії традиційних слабостей української духовности”.

У Рудницького в дійсності комплекс меншовартости людини, що стоїть осторонь основних процесів української еміграції, і цей комплекс він проєкційно прикриває робленим інтелектуалізмом та словесною ефузією вроді: „розгнудана емоційність”, „крім українського серця потрібний ще український мозок”, „омертвіння душ, що вийшли із контакту з потоком людського життя і себе ізолювали”. В дійсності слова ці, за законом психології й логіки, відносяться до самого автора, і це він „ізолював себе” з потоку життя. Як приклад до на-

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО ВІДВІДАВ КЛІВЛЕНД

Голова Проводу ОУН і Президент АВН Ярослав Стецько прибув 4 грудня 1971 року до Клівленду, щоб відвідати цю активну українську громаду.

Того дня відбулась тут коротка пресова конференція з представниками місцевої української преси, а в вечірніх годинах, у залі середньої школи „Норманді” у Пармі відбулась зустріч Ярослава Стецька з українським громадянством і прийняття, що його підготував Діловий Комітет Організації Українського Визвольного Фронту, при активній співпраці Відділу ОЖ ОЧСУ ім. Алли Горської. У цьому вечері взяло участь біля 400 учасників, у тому числі представництва 30-ти українських організацій і установ та гості із чужинецького світу.

Програму вечора відкрив голова Ділового Комітету й голова 3-го Відділу ООЧСУ п. Мирослав Гейніш. Функцію тостмайстра виконував д-р Юрій Кульчицький, а гостя представив кол. старшина УПА й довголітній керівник Радіопрोगами Українського Визвольного Фронту в Клівленді — Степан Зорій.

Своїм коротким вступним словом впровадив Ярослав Стецько учасників вечора в атмосферу тих незабутніх днів, коли революційна ОУН під проводом Степана Бандери Актом 30 червня 1941 року проголосила відновлення Української Державности, встановивши у Львові Тимчасове Державне Правління.

Ярослав Стецько проаналізував дух сучасної України, віддзеркалений в „захальній” українській літературі. На збройній боротьбі ОУН-УПА 1942-51 років виріс полум'яний дух спротиву 60-их і 70-их років, в якому існує монолітна єдність поколінь Шухевича — Михайла Сороки — Валентина Мороза — Алли Горської. Ця єдність поколінь затирає границі часу й веде цілу націю вперед.

Після відповіді на питання, що їх ставили гостеві присутні, вечір закінчено співом „Не пора!”

З нагоди побуту Голови Проводу ОУН на терені Клівленду місцеві українські підприємці склали 665 дол. на Визвольний Фонд.

~~~~~  
 слідування подає автор „незрівнянну школу інтелектуальної дисципліни, що нею в культурному розвитку західних народів була середньовічна схоластика”. Автор забуває, що схоластика це була догматика, яка зайшла в сліпу вулицю, і словесне пустомельство. Рацію дуже небезпечно — воно виростає понад людьми, коли немає ідейної бази.

Великі досягнення в техніці, в біології і взагалі в науці це не тільки людський розум, але закони, що стоять понад розумом, що показують дороги до абсолюту, або до Бога. Захід воював високою технікою, ми — героїзмом, глибоким почуттям справедливости і любов'ю до свого рідного. Захід зайшов у моральне болото, ми відроджувались і будемо далі відроджуватись, наперекір „інтелектам”. І в нас інтелект розвивався, але йшов слідами Барабашів і Брюховецьких і Прокоповичів.

Шпенглер напередодні другої світової війни заповів упадок Заходу. Бергсон остерігав проти переоцінювання розуму і показував дорогу метафізичних сил інтуїції. Дороги розуму, які показали Вейкон і Декарт, довели після епохи „просвітління” до повної руїни духа, яка закінчилась голим екзистенціалізмом і злочинним марксизмом. Чи світ це одна велика машина, якою керують з одного боку масони і плутократи, а з другого комуністичні тираны московського покрою? Поділити світ і панувати — ось де розум. І до цієї модерної симфонії, чи радше какофонії долучується І. Л. Рудницький зі своїм розумом.

Похана перед вищими силами природи, перед Богом вимагає пошани до людини і її свободи. Кожна квітка цвіте своєю природнім кольором. Так і нації. Безмежна любов до правди, краси та справедливості й готовість всеціло віддати себе в їх обороні може визволити нас, а не голий розум, що є фавстівським Мефістофелем. Від глибинного почуття мого „я” починається реалізація мого існування і приборкання злих інстинктів та анархічних почувань. Розум нівелює особистість, героя, провідну одиницю, без якої немислима будь-яка дія. Ортега і Гассет сказав: „В правильному порядку публічних речей маса є частиною цілості, яка не діє сама від себе”. Розум і нігілізм ведуть до зрівняння всього і всіх і є ворожі культурі й духовим вартостям.

Розум це не є щось відірване понад нами й може легко завести на манівці. Є цілий ряд інших складників людської особистості, які в гармонійній і здоровій співдії інтегрують людину, емоції, розум, волю, коли не брати до уваги фізіологічну частину. А потім ще підсвідомість та інстинкти. Адлер в книжці „Знання людини” каже, що інтелігенція розвивається тоді, коли є ціль. А хіба інтелект є самоціллю для Рудницького? Матеріальні, біологічні, фізичні умови поліпшились, але відідеалізування буття створило порожнечу, в якій Рудницький шукає гнилого зеренця. В цій порожнечі й мистецтво плаває без компаса, без цілі, в деяких випадках нашої дійсності придавлене комплексом традиційної меншвартості. Кубісти, дадаїсти, сюрреалісти докотились до абстракту, музика — до атоналії й дикого вереску, поезія — до безсюжетності, філософія — до екзистенціалізму, а серед неї Ясперс, сам екзистенціаліст, голосом відчаю кличе: „Коли все пропаде, залишається Бог”.

Завданням І. Л. Рудницького, як українського інтелігента, було б розкривати обличчя Заходу і присвоювати українцям тільки те, що там найкраще, а не нападати на творчі сили своїх, що прагнуть не тільки до політичного визволення, але й духового відродження. Чи ж брутальними нападами можна поширювати обрії своїх революційних сил, які, без сумніву, мають теж свої недостачі. Хто ж їх в таких складних умовах не має? Повоєнний хаос і компромітація деспотичної монархії викликали нацизм і комунізм, але з ними український націоналізм не мав нічого спільного, бо він ішов своїми власними дорогами визволення. Лібералізм і демократія були ослабі і надто розгублені, щоб можна було числити на їхню піддержку. Отже виринули

власні сили, а для цього була потрібна дисципліна і міцний провід. Чи Рудницький і йому подібні вичікували якогось чуда зі Заходу? Вони будуть ще довго чекати.

Концентрація на розумі, навіть якщо він сягає до плянет, це тільки відосібнена стежечка людської дії. Ціла людина питається, хто вона й пощо вона живе. В абсолютний порядок існування треба себе постійно перевіряти й інтегрувати, бо життя йде вперед і топче тих, хто стоїть на місці. Інтегрувати в світі можна тільки через свою батьківщину і через свій рід. Людина без віри, без любови, без правди йде на манівці психологічної невротизації. Лібман у книжці „Спокій ума” каже: „Нещасливі ті, що не мають метафізичної основи життя”. Вони не знають, пощо вони живуть. Відчувати і знати, що я є одним камінчиком величної мозаїки, складної архітектури, недосяжної для моїх чуттів, величного Божого пляну, переходить простірні і тимчасові межі. Що ж є більш безнадійне, як порожнеча чистого розуму, хоч який би він великий не був?

Гітлеризм і тоталітаризм це сатанізм, це проскція маловартості на невинні жертви суспільства. Ніколи провідники українського революційного націоналізму не були такими. Вони віддавали своє життя для добра суспільства з безмежною любовю до правди. На базі збірного бажання в них було незнищенне почування тяги до чогось вищого. Зрозуміло, що в людській мотивації й орієнтації на вищі вартості підіймається чуттєвість, необхідна для вияву волі. Емерсон сказав: „Нічого великого не досягнуто без ентузіазму”. А ентузіазм — це емоції. Але коли ми вміємо контролювати наші емоції і наш розум, то ми є щось вище від емоцій і від розуму. Такими рисами глибокої самоконтролі відзначаються великі провідники.

Господарський і державний капіталізм ЗСА і Росії це наслідки епохи розуму. Давай техніку й науку! Але раціоналізм забув за глибинні вартості духа, і відгуки неораціоналізму відзиваються і в інтелекті Рудницького. Розум не дбає за суспільність і не помагає в бездушному світі знайти віру в вартості людини й нації. Нормальні люди завжди люблять не себе, як каже Фройд, а інших, і речі не свої, а дальші, які хотіли б бодай ідейно собі засвоїти. Простолюддя, якому доля не дала ерудиції, цінить рідний інтелект, коли він творчий. Але скільки у нас цього інтелекту? Нам треба не якогось штучно надуманого пляну, але дійсно глибокої візії майбутнього всюди й суцільно, в родині, в суспільстві.

У нігілістичному хаосі й апокаліптичній руїні духа зацвіли рожі українського націоналізму. Ми самі їх садили, ми самі їх будемо вирощувати. Пережитки загубленого інтелекту чи інші недобитки, як от галицько-лемківське москвофільство, нас не зупинять на дорозі.

(Далі буде)

~~~~~  
СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!
 ~~~~~


мов: латинської, грецької, церковно-слов'янської і польської, а також мистецтва, діалектики, поетики, філософії. Навчання діалектики та реторики мало на меті вишколити добрих проповідників, обізнаних з методами ведення дискусій і здатними виступати пропагаторами та оборонцями своєї віри. Першим ректором новоствореної школи став знаний на той час науковець Ісає Козловський.

Оскільки в Києві на Подолі існувала вже школа, закладена старанням Богоявленського братства, Петро Могила, щоб уникнути паралелізму в освітній праці, погодився з думкою громадянства про потребу об'єднати обидві школи. У 1632 році Могилянську колегію перенесено на Поділ і злито з Братською школою. Провід колегії і надалі залишився в руках дбайливого архимандрита.

В 1633 році Петро Могила стає київським митрополитом і тим самим очолює провід усього національно-культурного життя Києва та цілої України. За взірцем Київської колегії він засновує подібні латинські школи у Вінниці та Крем'янці. Поруч з творенням шкіл Петро Могила звертає увагу на потребу нових творів релігійно-морального та науково-теологічного характеру для устійнення і наукового закріплення релігії. Він стимулює активну творчу працю науковців-богословів та широке видання богослужбних книг, нових перекладів писань Святих Отців Церкви, спертих на західноєвропейських науково-критичних працях.

На його доручення вийшов у новому виданні „Требник”, що узгіднив церковні обряди та Богослуження, а для студентів — збірка молитов та повчань „Антологія”. За вказівками Петра Могили ректор Могилянської колегії Ісає Козловський пише катехизм „Православне ісповідання віри”.

Видатний теологічний твір або „Камієн” виданий у польській мові під псевдонімом Єлисея Пимена був наслідком спільної праці київських учених під керівництвом Петра Могили. Він яскраво вияснявав православні відправи, тайни, обряди, свята і пости та був відповіддю на виступ Касіяна Саковича, який з римо-католицьких позицій гостро критикував у своєму творі „Перспектива” неполадки в житті та цер-

ковному устрої духівництва східного обряду і саму православну віру.

Дуже дбав митрополит за відбудову стародавніх церков, відновлення історичних пам'яток княжого Києва. Його старанням відновлено катедру Святої Софії, відрито та очищено від руїн залишки Десятинної церкви, відбудовано церкву Спаса на Берестові. Церкву Трьох Святителів він передав Братському монастиреві.

Відомий Петро Могила і зі своїх проповідей. З них найбільш знані: „Поученіє о Хресті Господа нашого і кожного християнина” та „Слово на шлюб Януша Радзивілла”.

Перед смертю подарував Петро Могила великі мастки на розбудову шкільництва. У своєму заповіті він писав: „Ще поки став я архимандритом Печерського монастиря, бачивши, що занепад віри і побожності серед народу походить від повної недостачі в нас освіти та школи, дав я обіт Богові весь мій маєток обертати почасти на відбудову зруйнованих Божих храмів, від яких залишилися нужденні руїни, почасти на заснування шкіл і закріплення прав і вольностей українського народу”.

Помер Петро Могила 11 січня 1647 року, оповитий всенародною любов'ю і пошаною. Лише трохи більше як один рік він не дожив, щоб побачити, як Україна, духовному відродженню якої він так сприяв, піднеслась на хвилях національної революції і, під проводом великого Богдана, струснула Польщею і прикувала до подій Сходу Європи увагу цілого світу.

Справа Петра Могили не померла. Його близький співробітник і наступник на митрополитому престолі в Києві Сильвестр Косів очолив боротьбу проти наступу московського уряду на права української Церкви, продовжив справу поширення колегії з викладовою латинською мовою на Україні та у своїй книзі „Екзегезис” підкреслював konieczність для українців здобуття західноєвропейської освіти.

Вінець діяльності Петра Могили, його колегія, що з 1701 року стала академією, виросла у величній науковий заклад цілого Сходу Європи. В ній здобувала освіту молодь не лише з України, а і з Сербії, Волощини, Балканів, навіть Московщини. У Києво-Могилянській академії виховався наш славний філософ Григорій Сковорода. В ній здобув освіту в майбутньо-

РОСІЙСЬКИЙ ПОХІД

Похід — це не обов'язково армії, оркестри, гармати, танки. Похідів може бути багато, і всі різні, а тактик — ще більше.

Росія, прикриваючись шитом "СССР", перелуцує в поході, йдучи втоптаними стежками "дому Романових". Похід цей, особливо підсилюваний напередодні 50-річчя створення СССР, виявляється в різних сферах міжнародного і внутрішнього життя. В самому СССР — це похід російської мови й культури на підкорені нашої, закордоном — це не тільки советська зброя для Північного В'єтнаму і не тільки фонди для Куби та інших підтримників світового мислення Росії відбувається з допомогою не лише комуністичних артистів, явних і замаскованих, а й з допомогою скрипалів та співаків, балетмейстерів і танцюристів, фотокореспондентів, журналістів, залізничників і добре профільманів, "панель", безлічі різномовних книжок і навіть водки "Століччя". На чолі цього походу йде генеральний секретар ЦК КПСС, найвищий функціонер Л. Брежнев. Він не маршує в "будьоновці" чи в латях, однієї із ознак самобутньої московської культури, — ні, він

Му рідоначалник російської культури і науки Михайло Ломоносов, що з Москви прибув до Києва у жадобі знань. Не знав і не міг передати засновник академії, що його навчальний заклад виховуватиме й тих, що понесуть світло європейської науки в Москву і допоможуть їй поновлювати Україну.

Шляхетною метою великого митрополита було створити потужне вогнище освіти, виховання якого могли б ширити здобуті знання по всьому Сходу Європи, і цієї мети він досягнув. Твердиня української культури, заборого нашого національного духу Могилянська академія століттями формувала духова обличчя Сходу Європи, виховувала нові покоління українсько-польського народу, бороняла їх від ідеологічного настулу з півночі і увійняла пам'ять свого засновника, головного ім'я якого вона носила.

Іван Левадний

Щоб не закинули Москві шовінізму, вона час від часу випускає за кордон кавказьких танцюристів, українських солістів, білоруських співаків, але з такою умовою, що, крім пісень "местного характеру", вони будуть виконувати й російські твори. Все заплановано так, щоб глядач думав і преса потім писала, як це було з Київським балетом у Єгипті, що то був "найкращий показ російського балету"...

Ця театральна машкараю СССР маршує Москва, бажаючи стати Третім Римом. Російські кораблі в Індійському океані і на Середземному морях такі ж небезпечні для країн — і для людини у вільному світі, як і оті першокласно витренувані і частю талановиті "культурипретери" з СССР, які прославляють російську культуру і "русский дух" до отелівіжених сердець середнього американського громадянина. Не можна обвинувачувати чуждую українську співачку Бєлу Руденко в політиці. Вона виконує те, що їй наказують, і "Солов'ї" Алб'єва та інші російські трелі може навіть їй і не по душі, але вона співає, бо не всі можуть добровільно вибрати Сибір чи психіатричну "лікарню". Однак, треба дивитись на речі тверезими очима й бачити такими, якими вони є: комуністично-московський режим використовує культурні сили по-неволіених народів для пропагування культури народу-поневолювача і здобування симпатій для комунізму.

У Франції, наприклад, франко - советська дружба" чи не найкраще виявляється в Парижі, де на вулиці Бівен ч. 48 можете навіть телефотоном замовити собі "Русский вечер". Цеі таких ексклізивних вечорів підтримують продуцентів російської "водки", які намагались змінити навіть смак французів, щоб вони покинули своє "буржуазне" шампанське й пили горілку. На такий "руський вечер" на замовлення привезуть московські страви, ношу "боярині" й "боярина", господар дому може відгягнутись навіть у кос-

Я. Гриневиз

ЧИ БУВ ЦЕ АКТ ПОЛІТИЧНОГО РУСОФІЛЬСТВА?

(Продовження)

Санітарний шеф УГА полк. Тит Бурачинський звітував начальному Вождеві Миронові Тарнавському: „Пане генерале, наша армія це не є вже ніяке військо, навіть не лікарня, а вандруючий магазин трупів...” Припинити епідемію плямистого і поворотного тифу в тодішніх санітарних умовах було неможливим: нестача білизни, санітарної обслуги, приміщень для хворих, а до того епідемія почала ширитися й серед цивільного населення, тоді, коли зима мусіла привести до ще ближчого контакту з ним. До цього брак одягу, туга за рідними стонами...

Начальна Команда УГА стояла перед фактом, що всі спроби здобути рішальний успіх над армією Денікіна завели, і треба було думати над евакуацією етапу і пересуненням фронтів частин разом з Дійовою Армією.

На одній лише маленькій станції Немирів лежало тоді 600 хворих вояків з II-го Корпусу, чекаючи на транспорт. У Вінниці лежало в Крим-

ських касарнях 2000 хворих на тиф, — усі школи у Вінниці, Жмеринці, Хмельнику, Літині були забиті хворими. Для тих мас хворих стояло до розпорядження лише 28 лікарів включно зі санітарами, і з них майже половина вимерла на початку епідемії. Первісна надія на те, що бодай частина війська подолає плямистий тиф і її як імунну можна буде вжити для догляду за хворими, не оправдалась: виздоровці після плямистого тифу западали на тиф поворотний, якого із-за браку „неосальварсану” не можна було вилікувати.

Ген. Ол. Вдовиченко у своїй книжці „Україна у війні за Державність” на стор. 120 пише: „Вкінці 1919 р. Українська Армія разом з Урядом зосередилися в районі Любар-Остропіль... Ні одна з армій, що боролась за волю свого народу, не була в таких жахливих умовах, як героїська Українська Армія. Ізольована, без стратегічного запілля, вичерпавши всі запаси зброї і амуніції, вона боролась буквально голи-

твом самого Петра — першого ката України. З вулиці Вів'єн пришлють на „руській вечер” навіть виконавців циганських романсів з гітарами й балалайками, або ж „короля кинджалів” у черкесці.

Досить лише вдуматись: співають циганські романси, грають на гітарах, танцюють в одязі черкеського народу — і все це зветься „російська культура”! А подають „русскую ікру”, виловлену чорноморськими суднами з фльотилії „Україна” десь біля берегів Канади.

В Америці вже й українські жіночі чобітки стали „руськими”, і славний наш борщ став „російським супом”...

Де ті шляхи і де ті українські науковці й діячі культури, які нарешті змогли б розповісти американцям, що таке борщ, а що таке російські „щі”; хто такий Микола Гоголь або Петро Чайковський, хто такий Микола Рєпін, чи врешті хто такий творець перших советських супутників академік Сергій Королів? Або хто

такий Микола Леонтович, творець „Керол оф ди Беллс” і яка його доля, і яке відношення тієї чудової щедрівки до російської культури?

Чи не єдина позиція, що її українські маси (маси, а не культурні діячі та науковці!) в Америці завоювали — це писанки. Але українська культура не складається з писанок і „гопака”. І російська культура не складається з гітар, кавказьких танців, канадійського кав'яру, українського біршцу, молдаванської мамалиги, циганських пісень. Хто ці всі — великі й малі — справи та проблеми повинен в'яснити Америці?

Тим часом наступ російської культури на вільний світ триває. Насправді це наступ не культури, а політики — загарбницької політики імперської Москви. І його намір зрозумілий: не можемо знищити вас із допомогою зброї — спробуємо знищити шляхом розкладу, а при тім будемо наспівувати „циганські романси”, приправлені маріхуаною.

ми руками. Але чи могла вона, маючи перед собою московську армію білу й червону, а ззаду поляків — подолати ворога?

„Уже в вересні 1919 р. в рядах армії вибухла епідемія тифу, яка в листопаді звалила щонайменше три чверті складу козаків і старшин. Повна відсутність медикаментів, брак лікарського персоналу та шпиталів не дали змоги боротися з цією пошестю. Врешті яким був тоді український шпиталь: хворих клали на підлозі, покритій соломною, у напівзнищеній касарні, без вікон і дверей, при 15 степенях морозу. Там, де шпиталь міг примістити 100 хворих, тепер їх було до 2000. При них один лікар, без медикаментів та два-три санітари. Медичний персонал з великою самопожертвою виконував свої обов'язки, але його також нищила хвороба. Часто-густо хворі мусіли обслуговувати самі себе. Трупні померлих по кілька днів лежали незабраними, — ті вояки, що вже видужували, виривали у замерзлій землі ями і скидали туди десятками трупи померлих товаришів. Жахливий сморід, бруд, воші — ось що було в шпиталях. Уже на 1-го листопада 1919 р. із загальної кількості хворих вмерло до 10 тисяч. На протязі зими 1919-1920 рр. число вояків померлих від тифу дійшло до 25 тисяч. Половина населення Правобережжя лежала хвора на тиф”.

Д-р Лука Мишуга у своїй книжці, наведеній на вступі, на ст. 26 пише: „На двірці у Жмеринці лежали тижнями по кількисот хворих без найменшої опіки. Лежали в ждальнях, на хідниках, де хто попав. Не було кому навіть води їм подати. Трупні лежали між хворими по кілька діб”.

В 4-му томі книжки „Українська Галицька Армія”, Б-во хор. Дм. Микитюка 1968 р., яка повинна властиво називатись „Жалобною книгою УГА”, подано поіменні списки старшин і стрільців, які померли на тиф. Також наведено померлих на тиф без подання їх імен і прізвищ — числом. Наприклад, 262 стрільці померли за Збручем у селах коло Нової Ушиці восени 1919 року, 15 тисяч померло в самій Вінниці восени 1919 р. і зимою 1920 р. На ст. 150-ій цього ж IV т. подано поіменний список польових духовників УГА, а також список лікарів і санітарних старшин, що померли на тиф. В цей загальний

список не входять вояки УГА, що згинули у боях з Армією Денікіна в жовтні 1919 р.

Це лише неповний образ тих жахливих картин із Чотирикутника Смерти, у якому опинилась УГА: з одної сторони ніби неутральні поляки і румуни, з півночі і сходу большевицька армія, а з південного сходу війська Денікіна, за яким стояла могутня Антанта. Не дивно, що з ген. Денікіним хотів говорити і Уряд УНР, щоб домовитись про спільну акцію проти большевиків.

В книжці старшого ад'ютанта Гол. Отамана Симона Петлюри — Олександра Доценка „Літопис Української Революції — матеріали і документи до історії української революції”, Київ-Львів, 1923 р., зокрема в томі II, книзі 4-ій читаємо на ст. 283-ій:

Початок переговорів з Денікіним виглядав так: „Ген. М. Тарнавський, одержавши відмовну відповідь від Диктатора на дозвіл ще перший раз вислати місію для переговорів з Денікіним, послав на власну руку 25 жовтня 1919 р. до денікінської армії делегацію в складі от. Лисняка, сот. Левицького і сот. Куріци. Офіційно ця делегація мала вести переговори про виміну полонених, а не офіційно мала розвідати, на яких умовах денікінські представники могли б згодитися на заключення перемир'я. Коли ген. Слащов вияснив, що полонених галичан у них немає, з черги отам. Лисняк почав так: „Я маю крім цього неофіційне доручення моєї Команди просити вас про вияснення, під якими умовами могло б бути між нашими арміями заключене завіщення зброї, і то не тільки щодо Галицької Армії, але й щодо цілого фронту, то значить і Армії Наддніпрянської”. На це була відповідь ген. Слащова: „Як хоче Галицька Армія переговорювати, ми готові, але щодо переговорів з цілою армією або Придніпрянською окремо, то такі переговори, заявляю категорично, неможливі. Бо Наддніпрянська Армія — це громадяни колишньої російської держави, що підлягають законам держави, яку ми відновлюємо. Наддніпрянська Армія повинна скласти зброю і розійтись по домах до часу проголошення мобілізації”.

„По порозумінні з ген. Шлінгом і Денікіним Слащов передав проєкт майбутнього договору,

який звучав: „Галицька Армія переходить у повному складі на бік Добровольчої Армії і її Головнокомандувача, під охорону і опіку якого переноситься галицький Уряд до Одеси, припиняючи свою діяльність. Галицька Армія на фронті не буде вжита проти війська Петлюри, вона буде переведена в район Гайсин-Балта-Ольгопіль, задержить свою цілість, тільки при вищих штабах будуть від Добровольчої Армії вищі штабові старшини як контрольні органи і для вирішення всіх спірних питань”.

2-го листопада НК УГА мала той проєкт вже у себе. 3-го листопада вона писала до ген. Слащова, що згідна на дальше ведення переговорів, але що вона мусить порозумітись ще з Вищим Правительством, для того делегація з відповіддю виїде з Вінниці щойно 5-го листопада. Новій делегації, якій надано повноважність для ведення переговорів щодо завішення зброї, НК УГА додала інструкцію: „Галицька Армія задержує як цілість свою повну автономію, тобто устрій, склад, команду, мову, герб, гимн і ін. Денікінські старшини можуть бути тільки для зв'язку і вирішення на місці спірних питань. Диктатура задержує повний суверенітет над ГА. Вона має право іменувати на командні місця і підвищувати у степені. Правительство переходить у Одесу, де буде могло свобідно нав'язати зносини з представниками європейських держав. УГА переведеться в область, вільну від пошести, з тим, що перед її дальшим ужиттям, яке наступить після порозуміння обох Команд (Денікіна і УГА), буде їй уділений кількामісячний відпочинок. Галицькій Армії буде забезпечене матеріальне заосмотрення під кожним оглядом. Хворим УГА буде забезпечена якнайдалше йдуча санітарна допомога. Для доповнення УГА будуть вжиті заходи через спровадження до неї українських полонених з Італії та української Бригади в Чехії. Проти армії Петлюри УГА вжита не буде. Старшини і стрільці кол. російської служби в УГА мають при ній остатися. Корпус СС (Коновальця) належить уважати галицькою частиною. Для переведення армії в нову область доставить денікінська команда в порозумінню з Нач. Командою УГА відповідну кількість санітарних поїздів та транспортних середників”.

4-го листопада 1919 р. відбулася у Жмеринці

нарада, ціллю якої було порозуміння щодо ситуації і обміркування шляхів для дальших військових акцій і дальшої політичної роботи. У тій нараді взяли участь: Гол. Отаман, член Директорії Макаренко, прем'єр Мазепа, командири Наддніпрянської Армії от. Сальський, начальники дивізій і груп Удовиченко, Загородський, Коновалець, Кудрявцев, — Диктатор, підполк. Долежалъ, представники Галицької Армії. Нач. Команду ГА репрезентували от. ген. штабу Ерле, чет. Дм. Паліїв, от. Шухевич і от. Лисняк. Неприявні були ген. Мир. Тарнавський і отам. Омелянович-Павленко.

На нараді командарм Наддніпрянської Армії от. Сальський заявив: „Роля стратегії скінчена. Ми переможені ворогами. А вороги ті: тиф, холод, незабезпеченість армії матеріалами. Населення ставиться пасивно, нас називає петлюрівцями, а галичани — австріяками, активно ніхто не допомагає. Треба, щоб нас народ розпізнав і був більш чулий для потреб нашої армії”.

Гол. Отаман у своєму слові висказав надію на поліпшення ситуації, що його повинна принести з часом національна стихія. От. Сальський настоював на полагожденні порозуміння з Денікіним, мовляв, галичани самі підуть на який крок. Думку Сальського піддержав прем'єр Мазепа. От. Симон Петлюра заявив, що потрібно часу для розв'язки цієї справи, і що не пізніше як 7-го листопада дозвіл на такі переговори буде даний. Диктатор повідомив Гол. Отамана, що під час наради він одержав від ген. Тарнавського депешу, що коли нарада в Жмеринці не прийме дефінітивного рішення, то Нач. Команда УГА буде примушена вести переговори на власну руку.

По виході з приміщення, де відбувалася нарада, Диктатор, ідучи разом з от. Сальським, сказав: „Чи ви, пане отамане, вірите тим людям? Ці люди нічого не здатні зробити. Коли вдасться досягти порозуміння з Денікіним, то це буде велике щастя”.

Так зображує нараду в Жмеринці Ол. Доценко, ад'ютант Гол. Отамана. Його книжка аж роїться від образливих прозивань галичаним зрадниками, тих самих галичан, які по переході Збруча рятували Уряд УНР, тих самих галичан, що кривавилися на шляху до Києва, а те-

пер внаслідок епідемії тифу вмирали у жахливих обставинах.

Книжка ця була видана у Львові в р. 1923, отже в час польської окупації західноукраїнських земель, тож автор не в'язався нічим і не мав скрупулів у критиці галичан.

Не міг, однак, Олександр Доценко затаїти від українського загалу певних важливих моментів, що відносилися до переговорів з Денікінім. На стор. 276 його книжки сказано, що Уряд УНР вже 6-го листопада дав дозвіл на висилку делегації до Денікіна. Телеграма звучала: „Головний Отаман дозволив вислати делегації з метою порозумітися з ген. Денікінім”. Підписано: от. Юнаків. От. Сальський заявив, що він проти двох окремих делегацій, наддніпрянської і галицької, а тільки за одну, мішану, бо, мовляв, з галичанами денікінці схочуть говорити, а з нами — ні.

Після розмови телефоном між отам. Сальським і ген. Тарнавським рішено, що в делегації поїдуть двоє наддністриянців і один наддніпрянець, старшина Каменський. Тим часом галицькі делегати вже виїхали, так що Каменському довелось їх доганяти. Одначе, договір з Денікінім був підписаний вже у Зятківцях.

Диктатор видав рішення замінити ген. Тарнавського і полк. Шаманека ген. Микиткою і Ціріцом, арештувати ген. М. Тарнавського і членів делегації, а переговори вести далі в імені цілої української армії. Гол. Отаман, виконуючи постанови деражненської (бо й така була) наради, призначив для участі в переговорах з Денікінім свого ад'ютанта Крушинського і як кур'єра старш. Гавого, які виїхали негайно до Вінниці. Так справдилася староримська „сі дуо фацієнт ідем — нон ест ідем”. (Коли двоє чинять те саме, то воно не є те саме).

Старшина УНР Крушинський, побачивши безнадійність дальших переговорів, дипломатично захворів і повернувся у Кам'янець. На місце от. Сальського іменував Гол. Отаман командармом Юрія Тютюнника. Треба було рятувати положення, яке витворилося внаслідок зайняття Жмеринки денікінцями. У Кам'янці з приводу заключення „зятківецької умови” кипіло. Преса закидала Диктатурі чорну зраду, не входячи у причини, які змусили команду тифозної армії піти на переговори.

9-го листопада НК ГА з наказу Диктатора уневажила протокол зятківецьких розмов з 6 листопада і уклала тільки на 48 годин перемир'я, яке й почалося 11-го листопада і тривало до підписання договору в Одесі 17 листопада 1919*) р. Цей договір у головних своїх точках

годився з протоколом зятківецьких розмов, а тільки деякі справи були спрецизовані ясніше. Накриклад: „Політичних питань відносно взаємовідносин між Галицьким Урядом і Урядом Добрармії, як також відносно майбутньої долі Галичини не розбирається і полишається до рішення політичних переговорів. Аж до рішення цих питань в постою ген. Денікіна задержує Диктатор Галичини право керувати і контролювати внутрішнє життя Галицької Армії. 11-ою точкою договору було: „Хворі та ранені Галицької Армії, які не знайдуть місця в галицьких шпиталях, будуть прийняті в шпиталях збройних сил Півдня Росії на рівних правах з російськими, а після видужання вертаються до Галицької Армії.

(Далі буде)

АДМІРАЛ РІКОВЕР ПЕРЕСТЕРІГАС

„Уперше в історії, — заявив творець американської атомової підводної флотії, віце-адмірал Наймен Ріковер, — великодержава свідомо зрікається зобов'язання бути провідною великопотугою, волюючи слабкість у своїй національній політиці. Наша країна заплющує очі на факти життя”.

Ці алярмуючі слова, надруковані в „Дітройт-Нюз”, виголосив адмірал Ріковер на сесії конгресової комісії, скріплюючи їх цілим рядом прикладів. „З В'стнаму ми виходимо, — сказав він. — Згідно з доктриною Ніксона ми залишаємо Азію. Менсфілд вимагає стягнути наші збройні сили з Європи і виректися нашої домінації на Середземному морі. Все це свідчить про те, що наш політичний ескапізм (втеча) в форму неоізоляціонізму відбувається згідно з нами самими вибраною програмою роззброєння”.

„Дійсна небезпека, — заявив адм. Ріковер, — полягає в тому, що в підготові до есентауальної конвенціональної війни ми даємо Москві себе випереджати. І вже тепер в деяких родах зброї вона нас випередила. А якщо Москва матиме такі ж успіхи в розбудові своєї морської флотії, яка підтримуватиме її заокеанські воєнні операції, вона може вдатися до того, чим ми не хочемо ризикувати — до атомової війни”.

*) За день перед тим Диктатор виїхав на Захід, залишивши ГА без політичного проводу.

ПАМ'ЯТНИК Т. ШЕВЧЕНКОВІ В БУЕНОС АЙРЕСІ

День 5 грудня 1971 року в історії українців у діаспорі став історичним днем, коли був відкритий п'ятий з черги пам'ятник Тарасові Шевченкові у країнах вільного Заходу після вже споруджених пам'ятників у Вінніпегу — Канада, Вашингтоні — ЗСА, Куритибі — Бразилія і Тулюзі — Франція.

Пам'ятник Шевченкові у Буенос Айресі побудований за проектом українського скульптора з Канади Леоніда Молодожанина.

Найчисленніша була делегація Українського Визвольного Фронту: д-р Р. Малащук (голова ГУ ЛВУ) від Проводу ОУН(р), п-і Слава Стецько — ЦК АБН, д-р Б. Стебельський — АДЖК, мгр О. Коваль з Бельгії — голова ЦУ СУМ, п-і Марія Солонинка — голова Централі ОЖ ЛВУ в Канаді і представник ОЖ ОЧСУ в ЗСА, д-р М. Остафійчук — Крайова Управа СУМ у Канаді, Вол. Макар — Т-во кол. Вояків УПА, Володимир О. Стрига — голова КУ СУМ в Аргентині, Володимир Мазур — головний президент УНПомочі, що очолював делегацію ОУВФ ЗСА, М. Бурчак, А. Соколик і д-р Б. Футей — члени делегації ОУВФ ЗСА, І. Василик — голова ТУСМ в Аргентині, ред. В. Солонинка — від „Гомону України” і СУЖ, Петро Башук з Вінніпегу, Володимир Шарко з Саскатуну, О. Кокіль з Едмонтону, Гр. Устипський з Гамільтону (з прапором ЛВУ), В. Шмирко з Віндзору, ред. Ю. Середик — голова УІВІ, О. Галатю — голова Централі „Просвіти” в Буенос Айресі та ін.

КОЛИ НАРОДИВСЯ ХРИСТОС

Визначний астроном Роберт Фрайс по довгих дослідженнях прийшов до висновку, що Христос народився не 25 грудня, а в квітні місяці — на шість років раніше, як думає більшість людей. Точних вказівок на це в Євангелії немає. Свою теорію Роберт Фрайс створив на основі астрономічних обчислень, астрологічних інтерпретацій, географічних даних і інформацій, зачерпнутих з Біблії.

З Євангелії від св. Луки (глава 2, стих 8-ий) Фрайс цитує таке місце: „І були пастухи в стороні тій, що вічлігували та стерегли сторожено вночі отари своєї”. Клімат у цій країні в грудні, заявляє Фрайс, холодний і дощовий, а весна є сезоном випасу і окоту овець, отже найбільш імовірно, що пастухи, про яких згадує св. Лука, перебували на полі із своїми віцями саме в тій порі.

Різницю в шість років у визначенні дати народження Христа пояснює Фрайс помилкою в обчисленні, коли існуючий календар створено. „Ніхто, твердить він, не пробував визначати дати Христового народження скоріше, як через 500 років після цієї події.

Наказ про перепис населення, внаслідок якого Йосиф і Марія вирушили до Вифлєсму, виданий був, згід-

но з історичними даними, в 6-му або 7-му році перед народженням Христа.

У своєму планетарії Роберт Фрайс з помічною компютерів обчислив рух і позиції планет в 6-му та 7-му році і відтворив з точністю небосхил над Святою Землею, як він мав виглядати в той час. Тоді Марс, Юпітер і Сатурн зблизились у формі трикутника, що його пізніше названо Вифлєсською зіркою. Волхви, очевидно перські астрологи, бо в тій країні найбільше цікавилися тоді астрологією, перші звернули увагу на це незвичайне явище і вирішили його дослідити, вважаючи, що цим сповниться заповіти пророків про пришествя Месії. Щоб уникнути спеки, вони мандрували звичайно ночами, орієнтуючись на ту зірку, прибули в Вифлєс навесні 6-го року і поклонились там новонародженому Ісусові.

Роберт Фрайс припускає, що Отці Церкви вибрали грудень місяць для відзначення Різдва Христового для того, щоб ці свята не збігалися з поганськими, відзначаваними на Новий Рік.

Микола Голодик

З М О В Н И К И

Вогке повітря, побиті шиби,
В закутках темних запах риби.
Зненацька кроки, важкі, ритмічні,
Мов стукіт серця у тьмі кромічній.
Вдарило світло у голі мури,
Стелю підперли міцні фогури.
Загрозу бурі в шумі прибого
Постаті дивні внесли з собою.
Кружляють тіні, мов чорні круки,
В мовчазній згоді сплелися руки.
Слова стихійні відкрили небо:
— Життю законів творить не треба!
— Лише сповнять, — в серцях озвалось...
Щось народилось, щось розбивалось
Об гострі скелі, холодні мури.
Мов привид, щезли вістуні бурі.
Зостались тільки побиті шиби,
темрява, холод і моря прибіи.

ЧИТАЧУ! ЗРОБИ ДАРУНОК ПРИЯТЕ-
ЛЕВІ: ПЕРЕДПЛАТИ ДЛЯ НЬОГО „ВІС-
НИК” — ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ
СВОБІД УКРАЇНИ.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕД НАМИ

(Продовження)

2. Влада і право

Головний нурт відповідієй плив руслом, визначуванним ідеєю, яку з великою силою висказав Руссо, а саме, що люд, нард є джерелом влади і права, найвищою інстанцією, що оцінює поступування кожної людини.

Це повторювали демократичні течії впродовж цілого XIX стол. Право ставало виразом сил, чення і достатню силу в добі боротьби з давніми порядком речей. Але коли ця боротьба закінчилася перемогою і коли належало організувати новий порядок на нових засадах, почали поставати численні труднощі. Не було легкого річю устінити організації, завдяки якій засада, що право і влада є волею народу, могла б бути конкретно здійснювана, особливо, коли так звана безпосередня демократія неможлива у великих новочасних державах. Найбільш надії покладалось на відповідне переформування старої інституції парламенту, і тому деякі мкратична думка XIX стол. постібно кружляла довкола проблем, що стосуються парламентарного устрою.

Але не всі визнавали ті надії. Особливо в націоналістичних і соціалістичних середовищах піддавали критиці демократичне розуміння засадам всеягддя народу, а в звязку з тим і демократичної думки. Він не визнавав зовсім нахилу до однакового трактування кожного члена суспільства. Він сконцентрував свою увагу на пролетаріяті, роблячи з нього виразника загальної волі. В пролетаріяті, і тільки в ньому, мали висказуватися істотні й тривалі інтереси загалу, правом може бути тільки те, що визнає істота права? що надає йому зобов'язуючу силу? На ці запитання шукали відповіді особливі часів доби просвічення щораз загальноніше і щораз нетерпелівише, зарівно в доктринах, як і в політичних змаганнях, що переливались у відповіді віри в новітній Європі захитагася і ця доктрина. Людоство, відікаючися від ідеї панівного в світі понадлюдського морального ладу, з якої то ідеї виникали зобов'язання до послуху і покликання до керівництва, — ставало перед проблемою: хто і чому має право воліти? на чому засновується зобов'язання до послуху і покликання до керівництва, а саме, до вищих моральних інстанцій здержувано в засаді непослух підданих, як і надужиття володарів.

Разом із упадком релігійної віри в новітній надужиття володарів.

народу заступлено поняттям пролетаріату, подібно в націоналізмі заступлено його поняттям нації. Особливо на переломі XIX і XX стол. це ставало виразним і плідним у наслідки. Джерелом зобов'язуючої сили права ставало добро народу, зрозуміле як вартість вища, ніж всякі добра й користі поодинокі, а навіть вища, ніж інтереси цілого покоління. Окреслюючи з цього становища владу, її розуміли як історичну службу інтересам і покликанням народу. Воля могла завдяки цьому наказувати, а також і ламати або загнузувати егоїстичні змагання суспільних груп і окремих одиниць, незгідні з добром нації.

В обох цих течіях демократична засада всевладдя люду здобула нове сформулювання, що дуже далеко відбігало від первісних постулатів. Згідно з тим новим охопленням, — ці обидві течії протиставлялися інституції парламенту, як уставодавчого і контролюючого владу тіла, бо парламент не був здібний висказувати істотні обов'язки народу. Їх розуміння — як національні чи пролетарські — було доступне тільки певній еліті, покликаний саме завдяки цьому до керівництва. Таким способом із демократичних засад Французької революції виростили диктаторські й елітарні кличі. Така еволюція була можлива завдяки своєрідному характерові цих засад.

Бо демократія, що народжувалася в боротьбі Французької революції, розуміла оборону прав одиниці, як звільнювання її з пут станового устрою й абсолютистичного правління, як рівняння з іншими одиницями. Але водночас демократія проголошувала віру, що коли всі стають врешті рівними й вільними громадянами, їх легко пов'яже нитка братерства й спільності, так що державні справи вони потраплять вирішувати й вести спільно, а водночас краще, ніж це потрапило робити дотеперішнє правління. Містика загалу належала до засад демократичної віри побіч містики одиниці і виявлялася многократно в поглядах і подіях XIX і XX стол. Рівняння людей ставало в тих умовах поборюванням усякої відрубності й індивідуальної прикметности та своєрідности, взаємним уподібнюванням одиниць і витворюванням сірої, безбарвної маси, що являлася типовою формою суспільного існування нових часів. А з

культу маси легко народжувався культ вождя, який її веде. Таким способом демократична містика загалу була не раз визискувана містикою вождівської еліти. Анонімовість і масовість збірного життя і механічно схоплене рівняння людей були спільним джерелом обох цих загрозливих становищ.

Але водночас, завдяки засаді всевладдя народу, право і влада втрачали свій давній об'єктивізм, що засновувався на незалежності від волі і прагнень заінтересованих. І хоч вони ставали плодом спільної децизії, але вже завдяки цьому набирали певної довільности. Це з легкістю визискували революційні й тоталістичні напрямки. Таким способом поняття права наближалось щораз більше до поняття волі, а поняття влади — до поняття сили. Традиційний погляд, згідно з яким джерелом влади є право, а джерелом права об'єктивний моральний лад у світі, почав перелицьовуватися на погляди, які голосили, що влада й її сила є джерелом права. Культ сили, нехить до раціоналізму, філософія прагматизму причинялися до поширення цього погляду.

Противники цих обох становищ — демократичного гасла всевладдя народу і революційної засади безпосередньої акції, підкреслювали постійно ідею незалежности права від волі заінтересованих і від сили тих, які здобувають владу. Обороняла цю ідею консервативна думка, починаючи від епохи реставрації. Істотою права — згідно з цим становищем — є зобов'язуюча сила, вища, ніж усі людські децизії, вища, ніж сила вимушеного послуху. Вона не є ідентичною з умовою, ані з постановою, ані з прирусом. Умови й постанови мають саме зобов'язуючу силу тільки завдяки тому, що вони спираються на засадах непохитного, природного права, і лише настільки, наскільки є з ним згідні. Натомість влада є чужим над здійсненням оцих засад, висказаних у праві. В його імені наказує, вимагає і карає. Сама собою не є джерелом прав.

Визнавці культу праці й техніки обороняли цю засаду в іншому сформулюванні. Право, згідно з їх розумінням, мало висказувати потреби продукції. Отже, воно не було ані умовою, ані добровільною постановою, ані нормою накиненою силою, — але виразом об'єктивних за-

лежностей. Влада врячала тоді політичний характер, ставала певним типом фахового правління продукційного процесу — безпосередньо, а вгугуаними в них людьми посередньо. Це була індустріялістична концепція влади і права, голошена з особливою охотою синдикалістами й технократами, запровадана вже в заранні соціалізму Сен-Сімоном.

Але ця точка зору, хоч сильно протиставлялася всяким доповідностям у діяльній правоті, не зовсім на істотну, глибшу оборону вартості й важливості обох цих понять. Бо вона вела до цілковито правового розуміння права, як зазвичай, на зразок правових прав у природі. Однак, є засадничі різниці між приватними правами, яким також і людина в певній діяльній підлягає, і людськими правами, яким повинна бути послушна. Перші мають характер конечності, дрілі зобов'язують до окремого поступування. Тому годі схопити істоту права в збірному житті без поняття людської особи й її повинностей, без поняття обичаїв. Та кож і це окреслювання влади в категоріях технічного правління не є вистачальне: воно поминає глибші, політичні проблеми. Влада, на диво тоді, коли є керуванням речевими процесами, є владою над людьми. Її авторитет повинен бути оправданий, а відповідальність окреслена моральними категоріями.

Сучасність шукає доріг виходу з цих труднощів. Також українська націоналістична думка, на своєму еволюційному шляху, стала перед цією проблемою: не вистачає нам розуміння права як подінової чи збірної волі, і не вистачає розуміння як правдивості речевих процесів. Владу не можна — згідно з нашими переконаннями — звести до сили чи до вмілості. Прогнемо наверхнути, в певному сенсі, до давніх поглядів, які визнавали, що людські права є тільки виразом незрушних Божих законів, непокитних засад морального ладу, що зобов'язують людину до окресленого способу поступування. Це проявляється в обичаях, конкретно практикованих одиницями і збірнотою. Сила обичаїв, сила звичаю — підстава обов'язкової сили й пошани для авторитету. Вона є підставою пов'язання і спільноти. Тільки на цих фундаментах можна сперти організацію права і владу.

Вриводажжюча лектура: Н. Коінг: „Grundzüge der Rechtsphilosophie“ — 1935 = Н. Келсен: „General Theory of Law and State“, trans. by A. Weberg in the „20th Century Legal Philosophy Series“, vol. I — 1945.

Поринбжюча лектура: R. Слеменс: „Personnalite morale et personnalite juridique“, Paris, 1935 = R. Лаун: „Recht und Sittlichkeit“, 1935 = J. Месснер: „Das Naturrecht“, 1950 = G. v. Гертлінг: „Recht — Staat und Gesellschaft“ — 1918 = J. Марітан: „Principes d'une politique chrétienne“, 1945 = Harold Joseph Laski: „Authority in the Modern State“, 1919 = Romano Guardini: „Verdie Macht“ — 1951 = Romano Guardini: „Verantwortung“, 1952 = G. Піру: „Le corporatisme“, 1935 = W. Беард: Government ad Technology“, 1934 — (з технократичного становища). Барта теж прочитати: Д-р Володимир Старосольський: „Методологічна проблема в науці про державу“ (у Ювілейному збірнику на пошану д-ра Стан. Дністрянського), Прага, 1923 = Д-р Дмитро Лонцов: „Дух нашої давнини“, Прага, 1944, Мюнхен, 1951 = Д-р Дмитро Лонцов: „Незримі екрижалі Кобзаря“, Торонто, 1961 = Д-р Дмитро Лонцов: „Націоналізм“, 3-тє видання, Лондон, 1966 = Д-р Михайло Кушнір: „Український націоналізм — джерело історіотворчої свідомості“ („Вісник“ ч. 4, 5, 6 — квітень-червень 1967) = Червертій Великий Збірник ОУН, том I: Постанова (1969): „Головні ідеологічні принципи“ (стор. 106-116).

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДМІЧАЙТЕ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПИТАННЯ

І МІСЯЧНИК

„Шлях Перемоги“, „Гомін України“ і „Визвольний Шлях“

Що, стоячи на позиціях українського революційного націоналізму, вносять у життя української еміраційної громади новий багатий зміст і скріплюють перший визвольний фронт, яким є нескорена, вільнолюбна Україна.

Л. П.

ДО 25-ЛІТТЯ ОДНОЇ КРАДІЖКИ

У безмежному й безконечному потоці вічності людина мусіла вигадати спосіб ділити години на хвилини, а хвилини на секунди, бо їй необхідна „точка опертя”. Те ж саме, здається, і з різними річницями, ювілейними датами, пам’ятковими подіями. Кожного дня можна відзначати якусь подію такої чи такої давности. Цього року, наприклад, можна було б відзначати 135-ліття винайдення пальта у Франції, що швидко поширилось в Європі й донині фактично не змінило своєї форми; можна відзначати 400-річчя винайдення машини плести панчохи і т. д. Таких ювілеїв загал звичайно не відзначає. Однак, якщо вільні українці зуміють гідно цього року відзначити ювілей великого філософа Григорія Сковороди, то це вже буде нашим вкладом в українську культуру, нашою школою самоосвіти, нагодою для багатьох мистців виявити себе, словом — кроком уперед.

Але є ювілеї і „ювілеї”. Мова про один з таких, несвяткованих у світі „ювілеїв” — 25-річчя розщеплення атома в СРСР завдяки тому, що советські шпигуни викрали в лабораторіях ЗСА пляни приладів для витворення ланцюгової реакції розщеплення атомів. Без таких приладів не можна створити атомової зброї, отже разом із плянами приладів та формулами Москва викрала й американську атомову бомбу. Це відразу ж похитнуло міжнародній балюнс сил, що мав і має велике значення у світовій політиці.

У зв’язку з 25-річчям здійснення першої ланцюгової реакції розбиття атома в СРСР ТАСС опублікував світлину з першого советського атомового реактора. Це, як твердять фахівці, точна копія американського атомового реактора, так зв. „генфордського”, сконструйованого в ЗСА у 1942 році! Достойна копія!

Увесь проєкт, як і американський розбивач атомів — були суворо засекречені. Але советські шпигуни викрали ту таємницю. Через три роки після викрадення плянів в СРСР зірвано першу атомову бомбу.

Советські шпигуни викрадали й далі атомові секрети з ЗСА, і хто може запевнити, що не викрадають їх тепер. Якщо можуть несподівано

зникати чи з’являтися у пресі таємні документи державної ваги, як „Документи Пентагону”, або якщо може юнак-студент купити (телефонічно!) „стаків” на 200.000 доларів і ними оперувати, не заплативши ні одного цента, як це трапилось на ньюйоркській біржі, — то чому не викрадати советським шпигунам документів і плянів, які вирішують оборонну силу не лише Америки, а й усього вільного світу?

Автор цієї статті недавно пішов оглянути будову двох найбільших у світі хмародерів на долині Нью Йорку, „Ворлд Трейд Сентер”, і, заблуdivшись, ходив там між різними машинами та приладдям понад півгодини, а потім півгодини розшукував сторожів, щоб вивели на дорогу. Сторожі хотіли були автора заарештувати за те, що без дозволу прийшов на будову, „бо тепер, — сказав один із них, — усе можливе, можуть бомби підкласти”. . . Пресова виказка звільнила від арешту, але цей дрібний випадок показав, що в Америці можуть легко мати місце й великі випадки. Таких великих і малих нагод чекають і шукають советські шпигуни.

Розбивач атомів — це крок уперед, це прогрес у житті людства. Однак, розбивач атомів у руках розбивачів людського життя і життя 110 націй та народів у СРСР — це вже щось інше, та ще коли той „розбивач атомів” потрапив до них шляхом крадежу.

Не збираємось закликати людей до сторожкості, не хочемо викликати шпигуноманії. Однак, у 25-річчя советського краденого „прогресу” варто нагадати, що в Америці є багато темних гнізд, і що „пташки” з тих гнізд можуть залітати й у середовище української та інших еміграцій, не лише до бюр Уряду чи Пентагону.

Не так давно тижневик „Українська Думка” з Лондону, орган СУБ, остерігав читачів проти чергового випуску комуністичної підпільної літератури на терені Великої Британії: у листівці, розсиланій з невідомого червоного гнізда, зводилось наклепи на різних українських громадсько-політичних діячів з метою загострити відносини між українськими політичними організаціями і товариствами.

Якщо советські шпигуни зуміли викрасти в ЗСА атомові секрети, то куди легше їм списати кілька десятків тисяч адрес із телефонічних книг, а потім надсилати тому чи іншому американському громадянину советські видання або й підроблені листи „від родини з України”, щоб морально заломити людину, щоб духово її зліквідувати. До пострілів, навіть тихих, із ціянкалієм, як то було в Мюнхені, Москва вдається тепер неохоче, бо судовий процес після смерти сл. п. Провідника Степана Бандери наробив Москві багато лиха.

Коли б приватна людина викрала якийсь не то плян атомового реактора, а звичайну мутру з того реактора чи ручку від дверей до будинку, де той реактор знаходиться — її судили б. Але Америка не судила Москву за викрадення плянів реактора, що підтвердилось наочно публікацією першого „советського атомового розбивача”. Ліберальна преса промовчує той факт.

Однак, американські громадяни українського та інших походжень не мають чого таких фактів промовчувати, їх треба доводити до свідомости американців у фабриці, на фармі, в бюрі при кожній нагоді. Москва має платити за злочини — морально, аж доки дійде до страшного суду над володарями останньої колоніяльної імперії, що тримається на терорі, шантажі і — крадіжках.

В І Д Р Е Д А К Ц І Я

У листопадовому числі „Вісника” в передовій статті у стислій формі подано історію постанови та розвитку Організації Оборони Чотирьох Свобід України і її пресового органу „Вісника ООЧСУ”. Це була передз’ядова стаття, ціллю якої було відтворити основні етапи життя тепер найбільшої в Америці громадсько-політичної організації від самих її початків, без претензій на те, щоб бути історичним нарисом, без пригадування імен і прізвищ тих численних більш і менш активних членів, які цю організацію творили й розбудовували. Згадано в ній поіменно лише всіх голів Головної Управи та редакторів, що кожний з них вклав частину своєї душі в спільну справу розбудови ООЧСУ та її пресового органу. Наведено також список авторів — співробітників „Вісника”. Ширші огляди постанови і розвитку ООЧСУ подано в звітах членів Управи на 16-му і попередніх з’їздах.

Однак, редакція „Вісника” почувасться до свого обов’язку згадати на цьому місці одного з найактивніших будівничих ООЧСУ, що хоч не був головою її Управи, але, починаючи від 1947 року, зорганізував одинадцять

Відділів, виступав з численними рефератами по різних стейтах ЗСА в цілі популяризації ідей ООЧСУ і у великій мірі спричинився до того, що стала вона українською передовою громадсько-політичною організацією в Америці, — д-ра Миколу Сидора-Чарторийського.

З активних працівників-будівничих ООЧСУ в передовій статті „Вісника” не згадано й інших визначніших. Згідно з ухвалою Головної Управи має бути підготовлена і видана повна історія ООЧСУ за 25 років її існування, і, безсумнівно, в тій книзі належне місце буде приділене їм усім, як також усім головам, секретарям та діяльним членам усіх численних Відділів ООЧСУ.

„КРЕМЛІВСЬКА ПСИХІЯТРІЯ”

Завжди дуже обережний в оцінці советського режиму, „Нью Йорк Таймс” у передовій статті з 19 листопада представив для своїх читачів дуже пластично „кремлівську психіатрію” і „психіатрів”, діагнози яких, уживаючи медичної мови, встановлюють „початкові форми параноїдальних ілюзій щодо реформування суспільства”. Можна уявити собі, — пише автор цієї цікавої статті, — психіатра, що працював для секретної поліції царя Миколи II і проголосив вирок на Леніна, або сталінського ката-психіатра, що проголосив такий самий вирок на Хрущова, хоч цей останній ніколи не розкривав своїх найглибше захованих думок перед смертю Сталіна.

Подібна діагноза зроблена недавно „психіатрами” КГБ, фактично апробувала арештування і замкнення в психіатричній лікарні-тюрмі советського біолога Джореса Медведєва, коли він почав критикувати режим. Примусове „психіатричне лікування” медикаментами, які позбавляють людину інтелектуальних здібностей, мусів перейти також опозиційно наставлений до режиму Володимир Буковський. Кількість подібних випадків, як і число психіатричних лікарень-тюрем в СРСР, а зокрема в Україні, невпинно зростає.

Зловживання психіатрією для ув’язнення політичних „сретиків” має в Росії довгу історію, де лікарі і медична система льояльні і віддані радше режимові, як своїм пацієнтам.

Скандалні випадки з уживанням в СРСР медицини для поборювання людей незгідних з політичною системою викликали широкі протести в усіх демократичних країнах. Протестаційну акцію заініціювали британські психіатри в Шефільдському університеті.

ВИРІВНЮЮТЕ

ЗАБОРГОВАНІСТЬ

ЗА „ВІСНИК”

БОЖА МАТИ ВИПУСКАЄ ГРІШНІ ДУШІ З ПЕКЛА

Ой, в Єрусалимі рано задзвонили, —
Щедрий вечір, добрий вечір
Добрим людям на здоров'я.
Ой, сів Христос та вечеряти,
Прийшла до Нього та Божа Мати.
„Сідай, сідай, мати, з нами вечеряти!”
— „Ой, спасибі, синку, за цю вечероньку!”
Ой, дай мені, синку, золоті ключі,
Треба рай і пекло та й повідмикати,
Праведні душі та й повипускати.
Тільки тісі та й не випускати,
Що у п'ятниченьку рано поснідала,
А у неділеньку рано проспівала,
Що рідную неньку та й налаяла,
Ще й не налаяла, тільки подумала”.
Ой, і щедрий вечір та і добрий вечір!

Поз'їздові рефлексії

У днях 27-го та 28-го листопада м. р. відбувся в Нк Йорку Третій З'їзд Головної Управи Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України. Цей З'їзд завершив п'ятилітню діяльність Об'єднання і був ніби іспитом совісти так Головної Управи, як і всіх Відділів за пророблену п'ятилітню працю. На З'їзд прибули члени Головної Управи, голови Відділів знайомі між собою вже від років, а до них долучились нові делегати, свіжі обличчя, які приїхали вперше і які, може, з деяким здивуванням спостерігали, що вони опинились серед великої, заприятенної родини. Так, З'їзд мав характер великого, метушливого, родинного свята.

В пам'яті деяких Перший і Другий З'їзди ОЖ ОЧСУ, які мали місце в тому ж самому Комодор Готелі, при 42-ій вулиці і Лексингтон авеню. Як багато спільних прикмет мав цей З'їзд з попередніми і як дуже від них різнився!

Пригадується Перший З'їзд. Невеличкий гурт жінок, мало між собою знайомих, а то й зовсім незнайомих, повздержливих, нерішучих, але з доброю вірою творити щось нове і з переконанням у конечності активної праці на американському терені, в якій українська жінка може відіграти велику позитивну роль. Вже на тому Першому З'їзді вийшли на передові позиції жінки, які не завагались і не побоялись взяти на свої плечі тягар суспільно-політичної праці, до якої більшість жінок не була належно підготована, не була політично вироблена і вишколена.

Правда, на Третій З'їзд не всі ініціатори могли прибути. Бракувало тих, які стали перед престолом Всевишнього, щоб скласти іспит з цілого свого життя. А деякі з прибулих за цей короткий, п'ятилітній період пережили родинні трагедії, втратили найдорожчих членів сім'ї. Та особисті трагедії не приглушили почуття обов'язку супроти Батьківщини, і на місця тих, що відійшли, прибули нові люди — і Родина Ожетьянок побільшилась, розрослась.

Звітування членів Головної Управи і Комісій дали широкий перегляд праці за останню каденцію і виказали значні її досягнення.

Спільною для всіх трьох З'їздів була ідея, що майорить і стягає до праці жінок доброї волі. Бо що б не змусило українську жінку покинути родину, рідні стріхи, колосисті поля, села і міста, вона не перестане радіти чи боліти подіями в рідному Краю. Життя, що б'є з надрів української землі гарячою кров'ю, пульсує в жилах українських патріоток всюди, де б вони не опинились.

М. Л.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

Алла Коссовська

СНІЖНА ОБЛОГА

Місто у сніжній облозі.
Глянь, подивися сама:
Рада своїй перемозі
Біла красуня-зима.
Срібне, блискуче мереживо
Вішас на деревах,
Кроків своїх непростежених
Не залишас в снігах.
Йде в черевичках легесеньких,
В сляві прозорім своїм,
Вулиця вся вже заметена,
Площа — пухнастий килим.
Бліий килим, недоторканий,
Тиша казково-німа...
Легко, нечутними кроками
Ходить по місті зима.

В добрий час!

Новий Рік, нові сподівання, нові плани на майбутнє. В особистому, родинному і громадському житті. В житті українських політичних організацій також.

На першому засіданні новобраної Головної Управи ОЖ ОЧСУ з широким, оптимістичним пляном майбутньої праці організації виступила голова Уляна Целевич.

Як добрий полководець, оглянувши і привітавши своє, готове до бою за виконання пляну, жіноче військо, голова уточнила функції членів Управи, повідомивши, що всі справи вирішуватимуться на засіданнях Головної Управи, за винятком термінових, які можуть бути вирішені головою Головної Управи.

Уляна Целевич плянує на наступний 1972-ий рік: відзначення 22 січня пов'язати з широкою пропагандою нашої справи у Вашингтоні. До цього часу мусить бути готова відзнака: національний прапорець.

Колекцію медаль княгині Ольги — золоту, срібну і бронзову — подарувати Першій Леді — п-ні Ніксон.

30-го червня скласти вінок на цвинтарі Арлінгтона, на честь поляглих за волю України.

Нагородити грамотою, срібною і бронзовою медалею колишнього президента Канади Джана Діфенбекера, англійську королеву Єлисавету II і в 1973 році Кардинала Йосифа Сліпого, з нагоди його 80-річчя.

Висунути кандидатуру проф. Овчаренко на

доповідача в вашингтонський „Інститут Свободи”.

Створити Комітет побудови пам'ятника Лесі Українці на Оселі СУМА в Еленвіллі і заініціювати організацію фестивалю під час відкриття, узгодивши це з Головною Управою СУМА і зажадавши підтримки збоку ГУ ООЧСУ.

На пропозицію п-ні Слави Стецько запланували видати в листопаді 1972 р. брошуру на честь Алли Горської.

Відживити сторінку ОЖ ОЧСУ у „Віснику”, прикрасивши її відзнакою роботи М. Ласовської.

Розшукати в чужинецьких джерелах наукову анотацію про княгиню Ольгу і уточнити її історичну ношу.

У справах організаційних: збільшити в 1972 році кількість Відділів ОЖ ОЧСУ з 23 до 30.

Пожвавити приєднання нових членів ОЖ і посилити працю суспільної опіки, зокрема в ділянці допомоги родинам репресованих, які повернулися на Україну і опинилися в тяжких матеріальних умовах. Потребує допомоги також інтернат „Рідної Школи” в Мюнхені.

Ідея подр. М. Ласовської — розбудувати на Сумівській Оселі в Еленвіллі літній театр, належить до програми — максимум.

Отже, до праці, подруги! З Новим Роком! З новими надіями!

А. Давиденко
(прес. референт)

ЗАСУДИЛИ НА 15 РОКІВ

Від 20 січня до половини лютого 1970 року у Вірці Перемишлянського району Львівської області тривав судовий процес над колишніми членами ОУН А. Демчишином і К. Луцем. Їх судили за революційну діяльність у Львівській області в роки окупації України гітлерівцями і в післявоєнний період.

Процес відбувався в міському Будинку Культури. Візна сесія Львівського суду під головуванням Є. І. Крючкова-Дворецького розглядала справу підсудних. 37 свідків покликано на суд.

Як виглядало з перебігу процесу, А. Демчишин і К. Луц довгі роки крились від помсти збоку большевицьких займанців і жили на підроблені документи, змінюючи прізвища: Демчишин, він же Старик, Семчишин, Хін; Луц — Кобильник, Лисенко, Зорян, Шугай.

А. Демчишина і К. Луца засуджено до 15 років ув'язнення з конфіскацією всього майна, що належало їм особисто, і з наступним засланням після відбуття покарання у віддалені місцевості СРСР на 5 років.

Софія Наумовиц

КНИЖКОВІ НОВИНКИ 1971 РОКУ

Марія Остромира: „Лемківщина в огні”, повість, В-во Юліяна Середяка, Буенос-Айрес 1971, обкладинка і мапа Лемківщини В. Каплуна, ст. 264.

Остання книжка Марії Остромири відрізняється від двох попередніх тим, що її тематика зачеплена не з власних переживань чи спостережень, як попередні, а з історичних документів.

„Лемківщина в огні” відмінна також своєю географією. Дія попередньої книжки „Над бистрим Черемошем” відбувається на Гуцульщині, „У досвітню годину” — на Львівщині, а третя й остання — на Лемківщині.

Авторка має дар цікаво розповідати, має вже „набиту руку” і тому „Лемківщину” слід уважати її найкращою книжкою. Тут не тільки цікава розповідь, добрі діалоги, але й яскраво зображені драматичні події із наших найновіших визвольних змагань.

Це не було легке завдання, бо ж історична перспектива занадто коротка, проте авторці з допомогою прийшов політичний памфлет, який наснажив твір творчим горінням. Як пише вона у передмові, їй попалася в руки книжка поляка Яна Гергарда „Луни в Вещадах”, у якій він, не зважаючи на історичні закономірності, — замість боротися з ворогом, який окупує його власну батьківщину, — осуджує визвольну боротьбу сусіднього народу з тим же самим ворогом! Очевидно, про якусь „лицарськість” чи „шляхетність”, якими так люблять пишатися поляки супроти товаришів зброї — й мови немає*).

Однак, коли ця брехлива і вкрай нечесна книжка послужила українській авторці за поштовх для написання правдивої, доброї епічної повісти, то махнім рукою на „Луни в Вещадах”, сказавши собі нишком „лиси брешуть — значить їдемо!”, — і прочитаємо та запам’ятаємо, як це було насправді. З-під пера Марії Остромири стають перед нашими очима, мов живі, легендарні командири Хрін і Бір, чотовий Островерх, героїня Тетяна, факти „шляхетськості” і „лицарськості” поляків у Завадці Морохівській, яких не посоромилися б нацисти! — а далі чергування перемог, невдач, облав і боїв героїської УПА, щоб знищити яку треба було аж пакту трьох держав, у тому числі і Польщі.

Усе це читає бачить не в сухій хронології, але у дії, де жахливе переплітається з ліричним і веселим, а навіть філософічним і психологічним.

Лемківські і упівські пісні повтикала Марія Остромира у повість, як родзинки солодкі у смачне тісто — чим і прикрасила свою „лебедину пісню”.

Анатоль Галан: „Розмова з минулим”, оповідання,

В-во Юліяна Середяка, Буенос-Айрес 1971, обкладинка й ілюстрації Маріяни Палієнко, ст. 196.

Підсоветська дійсність так в’їлася у ментальність наших старших письменників, що вони й після багатьох років життя у вільному світі все ще пишуть про те жахливе минуле.

Анатоль Галан не тільки пише, але й висміває, що-правда добродушно, так саму дійсність, як і тих, що її творять. Галан має велику заслугу при відтворенні цієї дійсності: він точно, з натуралістичною правдивістю, заторкує всі сторінки людського життя у цій нелюдській системі, не боячись писати про такі речі, що їх інші письменники оминають. При тому це виходить у нього дуже природно, бо ж підсоветська людина звикла до всього: до крадіжів, шантажів, кагебівських відвідів, сексотства. У комічних ситуаціях бачимо цих громадян, як вони майстерно ходять „поміж дощ”, як уміють „обминати” советське безправ’я, як застосовують „муринську мораль” до своїх вчинків і як у потребі вміють покликатися на „законність”. Ці знання допомагають советському громадянину не так жити, як „перегривати”, а це такий типово екзистенціальний підхід до життя, про який не снилося й Сартрові!

Що це все дуже неморальне, читач добре розуміє, як теж розуміє і ту істину, що ця неморальність, зокрема коли за неї змушені халатися й українці, — ніяк не випливає з бажань чи настанови бідних людей, над якими завжди висить Дамоклів меч і приклад „старшого брата”. В СССР людина стає неморальною, а навіть злочинною дуже часто всупереч своїй природі та вродженим моральним засадам. Вона йде на нечесний вчинок, бо іншого виходу немає з тієї ситуації, в яку заганняє її „селянсько-робітничя” влада. Огож „або вкрасити, або з моста та у воду”, бо в хаті голодні діти просять куска хліба...

Але є й інші злочини, головним поштовхом яких вважає А. Галан ставевий гін. Його оповідання на цю тему не тільки показують ще й цю сторінку підсоветського життя, але й дають трохи незвичного посмаку нашій еміграційній літературі. Про ці справи ми небагато знаємо, бо в офіційній советській літературі говориться про це дуже соромливо і мало, що само собою насуває різні домисли. Аджеж не може бути, щоб усі ті „герої труда”, ті „орденоносні свинарки” та „совбуржуї” не виявляли похоті! І вони її виявляють, та ще й як! Але про них не пишуть, бо хвалитися немає чим і, зрештою, важко погодити таку „індивідуалістичну” похоть з будовою комунізму, яка має заповнювати всі уми і серця.

А. Галан напевно не прибільшус, коли змальовує советську „любов”. Вона, ця „любов” дуже неромантична, матеріалістична, брудна і брутална. Від неї читачеві стає гидко. І зовсім не треба бути „святошником”, щоб обрушитися на таку, визуту з усякої романтики,

*) Польська еміграційна преса повідомила, що Я. Гергарда, який тісно співпрацював з польською службою безпеки, недавно замордовано у Варшаві в його приватному помешканні. — Ред.

біологічну функцію, здійснену до того ж у примітивних і надто вже „пролетарських” обставин.

А. Галан добре робить, що у своїх книжках показує українському читачеві цю непривабливу картину советського „кохання”, — одну з безлічі прикрих сторінок підсоветського „райського” життя. Проте, для такої тематики книжка повинна б мати пояснювальну передмову.

Ігор Качуровський: „Дім над кручею”, повість — продовження „Шляху невідомого”, в-во „Дніпрова хвиля”, Мюнхен, 1966 р., обкладинка Валерії Гутник.

Тематично ця повість, чи пак ряд оповідань, пов'язаних особою героя, дуже подібна до книжки А. Галана. Проте, Качуровський глибший і поетичніший.

Син знатного господаря Ремеза, власника „дому над кручею”, звідки простягається чудовий вигляд на той бік річки, повертається після 12-річного переховування й переїздів з місця на місце до рідного дому, вже за німецької окупації. Застає у знищеній хаті тільки матір, бо „розкуркуленого” батька москалі розстріляли, а господарство знищили.

Поверот в Україну — це щастя, життя під німецькою окупацією трохи вільніше, а радість матері з віднайдення сина немає меж. Однак, небезпека чигає з усіх сторін: під'юджені москалями, німці виконують масакри, на села насакають советські партизани, які розправляються з українцями. Вони по-звірячому тортурують і вбивають наречену героя.

Сам герой, наставлений радше „мирно”. Проте, у такий жорстокий час не можна мріяти про мирне, культурне життя. Йому раз-у-раз доводиться встрявати у небезпечні ситуації і навіть у силу обставин — стати повстанським отаманом для оборони села. Усі страхоты змальовує автор з епічним спокоєм та великою дозою іронії, яка не щадить і його ж таки самого.

Як А. Галан, Качуровський не минає „сексу” в його грубому, московському й німецькому виглядах. І як протиставність — кохання з українською дівчиною — ніжне і чисте, хоч і не зв'язане шлюбом, зате ж освячене трагічною смертю нареченої-повстанки. Шляхетна і безкорислива, але небезпечна оборона дівчини-жидівки від шантажу московського поліція: грубе насильство над безборонною дівчиною за мовчанку про її жидівство, — це теж одна із шляхетних рис українського героя. Книжка багата на драматичні моменти, які потрясають читачем.

Алла Коссовська: „Паморозь”, поезії, в-во „Карби”, Нью Йорк, 1971.

Поезії Алли Коссовської двоплщинні: то наснажує вона нас ніжною інтимною лірикою, то оспівує геройські подвиги борців за волю. В одному й другому варіантах вона не перетягує міри, не вживає патосу, а так якось природно говорить про великі речі з зовнішнім спокоєм, під яким, проте, відчувається глибину почувань. Ось її „Дитинство”:

„Відгороджусь піснями й віршами
Від сірих буднів навкруги,
І обрій раптом дивно ширшає,
І час втрачає береги.

Я бачу: провінційне місто,
Бульвар, під кручею — ріка,
Ми з батьком йдемо прілим листям,
Мене веде його рука . . .”

У малюванні природи А. Коссовська словесний маляр: ми наче бачимо її „Осінь”, що

„Обпалила жагучим цілунком,
Обпоїла підступним трунком,
Закрутилася в танку шаленім,
В зливй листя багряно-зеленій.

Розкидала червінці по сходах,
Як циганка чарівної вроди,
Кольорові трусила спідниці,
Наче крила вогненної птиці.

Сперечалася з вітром зухвало . . .
Потім якось раптово стихала
І ставала такою ласкавою,
Наче літо назад повертала нам.

Дзвінко біла у соняшний бубон,
Над старезним мідяним дубом,
Спокушала старого красою,
Опадала на землю рососо . . .”

Раз-у-раз в неї міниться настрої:

Нагромадила листя зубчасте,
Прилягла на ньому безсило
І у розпачі наче застигла,

І заплакала, вже не зухвала,
Як дитина, що кривди зазнала.
І заснула в незатишній ночі,
Коли хмари пливли, наче клоччя”.

Небагато у нашій поезії таких прекрасних антропоморфічних картин осені — змалюваної як дівчина-пустунка — такими простими, звичайними засобами!

Але про героїв, про борців за волю, Алла Коссовська пише інакше. Вона відчуває, що це делікатна тема, якої невільно опоганити ні пустими фразами, ні фальшивим патосом, чим зловживають нерідко наші віршороби. Ось її думки на цю тему в „Пісні про героїв”:

„Про героїв так тяжко щось сказати,
Щоб в сказанім дзвеніли чисті тони,
Можливо, краще просто у поклоні
Схилити голову перед лицем посвяти.

Але коли самі із серця линуть
Слова, як перли, чисті і правдиві,
Співай, поете! Прихили коліна
І стань бояном чесним, незрадливим! . . .”

З такою настановою вона пише поезії про „500 героїв”, про „Сина Командира” та про тих наших хлопців, що воюють у В'єтнамі, — завжди „чистими тонами”, як і пристало „боянові чесному і незрадливому”.

З НОВИХ ВИДАНЬ

МОНОЛОГ ПІД ЛІХТАРНЕЮ НОЧІ

„Терем” — Проблеми української культури. — Літературна творчість на чужині. — Богдан Нижанківський-Бабай.

Нарешті варіант барокового козацького вертепу на американському континенті у вигляді „бари” дочекався свого талановитого та оригінального поета в особі Богдана Нижанківського-Бабая, якому присвячене останнє число дитройського літературно-мистецького журналу „Терем”. При цій нагоді варто пригадати, що тему вертепу, як своєрідну літературну форму сценічно-декламаційного характеру, вдало й оригінально колись реставрував поет барокового розмаху Юрій Липа. Цей натяк може й ризиковий, але, мабуть, не позбавлений зовсім змісту, як літературна аналогія. Та невже назва журналу „Терем” не пахне нашою історичною старовиною і чи не належить вона до славного словника

Харитон Довганюк: „Буревій”, повість, в-во Юліана Середняка, Буенос-Айрес, 1971, ст. 246, обкладинка Мірча Пелишенка.

Відомий радше як талановитий актор, Х. Довганюк пише у передмові, що він у своєму творі показав „образки з життя Волині між першою і другою світовими війнами”. Проте, дія починається вже за советських часів, а персонажі повісти — це селяни з Зеленої Луки і Славутського лісу — заселеного у той час повстанцями. Герой Олесь та його батько Малярці прозвані так тому, що обидва обдаровані малярським хистом, — син учився навіть у петербурзькій академії, в тій самій, до якої вчав Т. Шевченко. Але ні польська, ні тим більше московська окупації не сприяють українським талантам, які мусять занідити: батько не може, під загрозою переслідувань малювати образів для церкви, а синова доля — як усіх українських інтелігентів, що не догодили окупантові, — колгоспного пастуха! Щоправда, колгоспний пастух обертається, як отой шевченківський Ярема, на повстанського отамана, діючи то у Славутському лісі, то в німецькому тартаку. Очевидно, німка Сузі залюбилася в гарного маляра, але він любить українку Маланку.

Здається, що Довганюкові треба було видати заміж Маланку за Павла, щоб описати весільні звичаї — Олесь же не міг показуватися в селі! — останні звичаї, як останнім було справжнє українське весілля на Волині. Воно закінчилося трагічно для молодого, проте і пара коханців, Олесь і Маланка, не зазнали кращої долі — бо яке ж може бути щастя у неволі?

Цей перший твір Х. Довганюка — мішанина описового Самчука і повстанських нарисів — нерівний і недосконалий, але першій спробі дивуватися не слід. Чи не краще було б пробувати щастя у драматичних речах, де Довганюк міг би використати свій сценічний досвід?

доби, в якій боян „по древу мислею розтікашся... а струни князю славу рокотаху”.

Все це незаперечна правда, а все таки куди ж то ми замандрували від нехай зукраїнізованої, та все таки американської „бари” в цій нашій рецензійній галюцизації?

Нічого подібного, звичайна інтерпретація, що нав'ялася нам, правда, під час стилізування вражень від поетичної творчості поета Б. Нижанківського-Бабая, — чи хто з цим згідний, чи ні.

Виявляється, що навіть такі століттями віддалені, різні змістом установи, як княжий терем і українська „бара” в Америці, можуть у нас асоціюватися в гротесковій редакції. Може воно і в стилі нашої гротескової доби і гротескових химер нашого стилістичного словоблудства.

Як би там не було, а своєрідну вертепну редакцію української американської бари відтворює, як медіум в її ж діалекті, — у своїх поетичних монологах, нав'яних настроєм нічної темряви і вуличних ліхтарень — поет Б. Нижанківський-Бабай. Ця поезія по-своєму незвичайний зразок сучасної української поезії на чужині.

Прямо неможливо на тлі цього монологу уявити, що в нас були такі поети-„архистратиги”, як, наприклад, Ольжич чи Клен.

Так, перед нами рецитатор уривків з діалекту „бари”, того вертепу нашої скитальської сучасності і дійсності. Зупинімся на мить на зупинці реального часу, що нехай покищо належить нашій і не нашій тверді, наприклад, на зупинці автобусовій.

За нами тепла установа з ярко осяяними кольоритними вітринами, установа, з якої ми тількищо вийшли. Ось вулиця, ніч, сяють, мов світляні черепи, неонові ліхтарні.

Звичайно, ми трошки тес... і нам видається, що он там під мосяжною тичкою найближчої ліхтарні стирчить хтось і щось вигукує в темряву вулиці. Хіба це не наш сусід, з яким ми оце лише кілька хвилин тому сперечалися завзято на політичні теми. Він знов клепче те саме:

„Я можу з дурнем випити, як п'ється,
І не одну — бо полюблюю зміну.
Але не можу слухати, як претється
Він будувати власну Україну.

Я можу з ним донесхочу, як схочу,
До ранку бути і — до чорта! — буду.
Але не можу, бо, бігме не хочу
З ним будувати
Навіть
Псячу
Буду”.

Іноді в хрипку інтонацію цього монологу вривається якийсь неначебто антифон механічного автомата, що починає скандувати одну й ту саму фразу безліч разів, неначе якась потойбічна рецитація. Послухайте:

„Цегла на голову,
Цегла на голову,
А потім ще знову —
Цегла на голову”.

Очевидно, що комусь на голову. Але й глибокі ліричні нюанси лунають в цій оголеній з оздоб літературних деклямації, мов оплакування реального небіжчика:

„Нема троянд. Нема гвоздиків.
Нема лілей. Нема нічого.
Якісь, до чорта, гіпі-пікі,
З плястмаси плягіят живого”.

Не цікаво? Без сумніву, що цікаво, та ми на цьому припинимо поезію про поезію і перейдемо до змісту самого збірника „Терем”.

Вступна стаття під заголовком „Бабай-поет оригінальний і модерний. Від Нижанківського до Вабая” — пера Остапа Тарнавського це загальна характеристика поетичного доробку В. Нижанківського від його перших починів „на літературній ниві” до сьогодні. О. Тарнавський знаходить у поезії В. Нижанківського, в останній період його творчості, дещо спільне з поезією американського поета Камінгса. Тут можна було б мати певні застереження, але в основному схожість існує. Цікаві думки висловлює цей автор про роллю гротеску в світовій поезії. Стаття взагалі рясніє глибокими думками і широким охопленням тем.

Щирою ностальгією навіяний нарис Анатолія Курдидика п. з. „Богдан з іншого боку. Спроба портрета одного мого близького друга”.

Хто пам'ятає Львів з тієї доби, захмарений політичною ситуацією, але бадьорий вірою в краще майбутнє, Львів покоління українського Академічного Дому, підпільного українського університету, Львів, де за зовнішніми наліччями польської займанщини українська національна стихія так автентично себе виявила, той не без хвилювання прочитає цей омузичений настроєвою меланхолією некролог доби, що відійшла до Елізю нашої героїчної історії.

Есей Оксани Керч — це з розмахом накреслена ситуація модернізму в сучасній українській поезії, зокрема відмічено роллю поетичної творчості В. Нижанківського, в цій поезії. Авторка підкреслює виїняткову оригінальність та хвилюючу актуальність цієї поезії, її невідірваність, „що своєю вдаряючою скромністю ціляє туди, куди не потрапляють фаланги авангардистів... які до поезії не дійшли”... Вельми характеристичний і, нікуди правди діти, дотепний висновок.

Дві позиції в цьому збірнику належать письменникові Ю. Тисові, з яких перша це інтерв'ю з Бабаєм п. з. „Творче життя поета”. Як у підзаголовку відмічено, це „запити і відповіді” на тлі біографії поета, що сама собою являє доволі кольоритний сюжет для новели, по-

вісти чи кіносценарія. У другій статті „Від вулиці до патріотичної гігієни” автор заторкує питання „письменник і середовище” з усім, що причетне до симбіози психології, виїняткової особовості і життєвих ускладнень, що на неї діють. Автор зупиняється над питанням суспільно-національної ролі письменника в своєму середовищі.

Нарис Ірини Лаврівської п. з. „Дуфта” — це тепла згадка з доби львівського „Веселого театру”, до речі трагічної доби в історії українського Львова, де Богдан Нижанківський тренував свою музу в жанрі поетичного гротеску.

Фейлетон колись популярного автора Федя Триндика вміщений під гаслом „Літературна пародія”, — майстерна пародія стилістичних „перчиків” автора „Вулиці”.

Таким робом з поезії ми переключилися на прозу, в якій талан Б. Нижанківського теж домігся оригінальних досягнень.

„Неділя” — фрагмент повісті нашого відомого сатирика-фейлетоніста і письменника І. Керницького — останній акорд у низці статей, оглядів та характеристик творчості В. Нижанківського.

В другій частині вміщені його оригінальні поезії з останньої доби та кілька новель як зразки його прози.

Журнал ілюстрований світлинами Львова, фотопортретом В. Нижанківського та дружнім шаржем мистця Е. Козака, з яким він співпрацює в широковідомому гумористично-сатиричному журналі „Лис Микита”.

В. Г.

ЦІННА НАУКОВА ПРАЦЯ

Василь Плющ: „Нариси з історії української медичної науки та освіти” (від початків української державності до XIX століття); книга І, Українська Вільна Академія Наук у Німеччині, Мюнхен, 1970, стор. 342.

Українська наука збагатилася цінною працею Василя Плюща. Проф. Н. Полонська-Василенко у передмові до цієї праці пише: „Книга професора д-ра мед. В. Плюща „Нариси з історії української медичної науки та освіти” являє солідну працю... Це не тільки історія української медицини: це — дорогоцінна праця, що відкриває нові обрії української культури з початків української державності. Автор малює постаті призабуті, а в деяких випадках невідомі, з історії української культури”...

З свого боку додамо, що названа праця проф. д-ра В. Плюща є не лише працею суто медичного характеру, а й соціологічно-політичною, бо вона яскраво доводить — на підставі багатьох історичних фактів, — що українська медицина, її творці ще в давніх часах стояли вище за медицину російську, хоч, як знаємо, росіяни в усьому і завжди приписують собі всі заслуги в усіх ділянках науки. В розділах „Лікарі-українці — керівники протиепідемічної боротьби, організатори та керівники лікарень і шпиталів у Росії та в Україні” і „Українці — творці медичної освіти та науки в Росії” бачи-

мо, як високо стояла українська медична наука. „Крім посад у Медичній Колегії Російської імперії, — пише автор на стор. 97, — лікарських управ, українці посідали цілу низку відповідальних посад у медичній і навіть немедичній адміністрації Росії та України”.

Книжка В. Плюща, хоч і чисто наукова праця, може служити як цінний підручник і для широкого читача, бо написана дуже чітко й виразно і подає історичні матеріали в популярному викладі. „Перший український учений медик” та „Перший український доктор медицини” — це розділи, які свідчать про високу духову якість нашого народу.

Книжка В. Плюща позначена виразними рисами національного характеру. В розділі „У роки боротьби” читаємо: „Довготривала та важка боротьба українського народу за своє державне та національне існування після розпаду першої української держави — Київської України-Руси не могла не відбитися на розвитку української культури і науки, зокрема на розвитку медичної науки та медичної справи в цілому. Правда, навіть в умовах бездержавного чи напівдержавного існування, а зокрема в періоди поновлення української державності під владою українських гетьманів, продовжували розвиватися центри культурного життя, як то Київ, Львів, Чернігів, Острів, Галич, Луцьк та інші”.

Петро Кізко

З ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ ООЧСУ В НЮ БРОНСВІКУ

Більшість внутрішньоорганізаційних справ полагалось на засіданнях Управи. Ширші сходини Відділу скликалось в міру потреби, достосовуючи їх до відзначення дат історичного значення. На такі сходини в більшості випадків запрошувалось також представників місцевих організацій та громадянство.

22-го травня 1971-го року в день Свята Героїв вшановано пам'ять тих, що трагічно впали: Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри та його найближчого співробітника, пізніше організатора й Провідника ОУН, полковника Євгена Коновальця. (Референт **Ярослав Івахів**).

3-го липня відзначено 30-ліття з дня проголошення відновлення Державності України — 30-го червня 1941 року. По доповіді вив'язалась жвава гутірка, зокрема між особами, які були свідками тих знаменних історичних подій. (Прелегент **Б. Тарнавський**).

16-го жовтня — доповідь про УПА (**Я. Івахів**) і вшанування пам'яті Провідника ОУН, сл. п. Степана Бандери, що трагічно загинув 15-го жовтня 1959-го року. (**Г. Добуш**).

6-го листопада відзначено день Листопадового Зриву та 50-ту річницю Героїв Базару. (**А. Гончарів**).

Всі вище згадані збори відбувались у парохіяльній домівці Нью Бронсвіку.

Члени Відділу також брали участь в маніфестаціях і значною мірою допомогли заснувати клітину забезпеченої організації „Народня Поміч”.

Я. Гас

ЧЕРВОНІ ВАРВАРИ

Московська „Комсомольська Правда” надрукувала статтю п. н. „Черниця на дорозі”, що є фактично обвинувальним актом супроти червоних комуністичних варварів, які знуцаються над українськими селянами, загнанними до колгоспів. Ось що читаємо в цій статті:

Колгоспники Гоцманського району Рівенської області Іван і Марія Винничуки мають шестеро дітей, наймолодший — три місяці. Обоє вони працювали в колгоспі в селі Пустоміти. Раптом батькові сталося нещастя — йому під час роботи відірвало пальці обох рук. Пішов до лікарні. Мати лишилася сама з дітьми. Злидота в хаті настала ще більша.

І ось що оповідається далі в згаданій статті:

„Марія тепер на відпустці — адже доньці три місяці, а чоловік — на лікарняній, без пальців. Вирішила Марія назбирати з лісу черниць. Набрало відро, з радістю біжить додому. Вже побачили її діти й вибігли зустрічати. Аж ось біля хати появилася автомашинка „ГАЗ-69” і зупинилася. З машини виліз бригадир Василь Тарасенко, а потім і голова колгоспу Шепеть Микола. Тарасенко відібрав у Марії ягоди, а голова взяв та й висипав їх на дорогу. Потім вони сіли в машину і проїхали по тих ягодах”.

Виявляється, що в той час, коли Марія Винничук ходила до лісу, в колгоспі скирували сіно. До праці не вийшло багато людей. Голова колгоспу почав гасати по всьому селі, шукаючи „прогульників”. Знайшов і Марію Винничук, матір шістьох малих дітей і дружину чоловіка-каліки. І так себе повів, немов справжній варвар, дикун.

П. Васильченко

ПЕРЕКЛАДАЧ „ІНТЕРНАЦІОНАЛУ”

У київській „Літературній Україні” (з 7 грудня 1971 року), органі Спілки Письменників України, з нагоди сторіччя з дня народження Миколи Вороного появилася стаття якогось Григорія Вереса, присвячена цьому трагічному поетові. Описуючи життєвий шлях Вороного, зокрема його участь у Братстві Тарасівців, його приятелювання з Іваном Франком, його віру в „облудні гасла української буржуазії про національне визволення” в часах визвольних змагань, автор цієї статті пише далі про виїзд у 1920 році Вороного на еміграцію і про поворот його в 1926 році на „родину”.

„Життя на Радянській Україні, — пише Верес, — справило на поета велике враження. Батьківщина не докорами зустріла свого „марнотравного сина”, — вона зворушила його творчою працею мільйонів, радісними обличчями молоді, співаками, серед яких уже немолодий поет почув і знайомі мелодії перекладеного ним колись на українську мову „Інтернаціоналу”.

На цьому Верес свою статтю під назвою „Перекладач „Інтернаціоналу” закінчує. Але не так закінчилось життя Миколи Вороного: в 1942 році він помер у страшних злиднях на засланих, а кількома роками раніше його улюбленого сина-поета, що писав під літературним псевдонімом „Антіох”, розстріляно в підвалі НКВД.

ХТО БУВ ПЕРШИЙ ПРЕЗИДЕНТ АМЕРИКИ?

Протягом майже 200 років американці вважали, що першим президентом Америки був Джордж Вашингтон, вибраний після ратифікації Конституції в 1789 р. Сенатор Чарлз Матіас це заперечує: він твердить, що за вісім років перед Вашингтоном президентом був Джан Гансон з Мериленду, і Вашингтон сам визнавав його як свого попередника. У листі до Гансона після його обрання Вашингтон писав: „Я гратулюю Вашій Експедиції з призначенням посісти найважливіший пост у З'єднаних Стейтах”.

Джан Гансон, бізнесмен і державний діяч, — заявляє сенатор Матіас, — був делегований від Мериленду до Континентального Конгресу. На президента його обрано 5 листопада 1781 року, і президентські функції виконував він протягом одного року. Він zorganizовував перший кабінет міністрів, видавав накази військам, влаштував прийняття для Вашингтона після його блискучого успіху при Йорктавіні, затвердив першу державну печатку ЗСА, якої уживається й досі, і визначив останній четвер листопада як державне свято — День Подяки. Гансона наслідували на посту президента сім осіб: Річард Генрі Лі, Еліас Будіног, Томас Міффіні, Джан Генкок, Натанієл Горгем, Артур Клер і Сайрус Гріффіні.

„Забути Джана Гансона і людей, які його наслідували, — заявляє сенатор Матіас, — це значить забути роки поміж кінцем Революційної Війни і ратифікацією Конституції — тяжкі, небезпечні, критичні роки цієї молодій країні. Це, звичайно, не відбирає проміння з того сьйва, яким оточене ім'я Джорджа Вашингтона — провідника революції і засновника республіки”.

ДЮТЬ ІМЕНЕМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

У московській „Комсомольській Правді” з 16 грудня появилось інтерв'ю з нагоди 70-ліття генерала Н. Ватутіна, що згинув 15 квітня 1944 року від куль упівців. Про дійсні причини його смерті вже не раз писала советська преса, але цим разом її замовчується. Українська Радянська Енциклопедія подає: „Помер після тяжкого поранення. Похований у Києві, де йому споруджено пам'ятник з написом: „Генералові Ватутіну від українського народу”. Про те, що українського народу ніхто не питався, чи хоче він ставити цей пам'ятник москалеві з села Чепухіна, Курської області, — тому, хто з військами московських зайд ще в 1920 році поборовав український повстанський рух — то річ для большевиків звичайна.

Дружина Ватутіна кореспондентові „Комсомольської Правди”, заперечуючи УРЕ, сказала: „Його рана на перший погляд була неповажною, але потім виянилось, що uszkodжена кістка, почалась гангрена. Якби його негайно забрали до Москви, він би вижив...”

У советській армії Ватутін зробив блискучу кар'єру: від „червоного курсанта” в 1920 році, до начальника

штабу Київського особливого військового округу в 1938 році і до командувача військ 1-го Українського фронту в другій світовій війні.

Український народ, який буцімто поставив у Києві пам'ятник Ватутінові, коли прийде пора, напевно його розвалить, щоб на тому місці поставити пам'ятник тим, хто звільнив Україну від людей подібних до Ватутіна.

Н. Т.

„БІСИ” ПРО ДОСТОЄВСЬКОГО

У 1971 році широко відзначали в світі 150-річчя з дня народження російського письменника українського роду Федора Достоевського, що, перейшовши в молодості захоплення ідеями утопічного соціалізму, став противником революційного перетворення суспільства, вважаючи, що інтелігенція, щоб зблизитися з народом, мусить перейнятися релігійним світоглядом.

Протягом десятків років твори Ф. Достоевського в СРСР були заборонені, і щойно тоді, коли на Заході відродився інтерес до його творчості, коли проголосили його літературним генієм, большевики вирішили також „анектувати” цього письменника, відповідно інтерпретуючи й перечислюючи його творчість.

Одною з найвизначніших повістей Ф. Достоевського є ніби пророча повість-візія „Біси” (1871-72 рр.), в якій він на тлі провінційного російського міста змалював прототипів майбутніх большевиків з їх сатанинськими плянами поневолення людства найбрутальнішими засобами убивств, провокацій і терору. „В цьому романі, — писала советська офіційна критика, — Достоевський найяскравіше виявив своє вороже ставлення до революції”.

Однак, в дні ювілейних святкувань советські критики про „Біси” зовсім не згадують, і Достоевського характеризують („Голос Родины”), як „письменника-велетня”, „письменника-гуманіста”, що „вірні і творив саме в Росії — країні, якій судилося першій в світі вийти на передній край соціального прогресу”. А советський літератор Федін пише тепер, що „Достоевський — одна з ланок культури того періоду нашої історії, коли в передовому суспільстві вже народилась і многократно зростала революційна течія”.

Таку характеристику дають сучасні „біси” зненавидженому ними письменникові, коли це їм вигідно з політичних причин.

АКТУАЛЬНА СПРАВА

Інж. О. Тишовницький у журналі „Українське Козацтво” (жовтень-грудень 1971 р.) порушує ігноровану у нас справу матримоніальних оголошень. „Признання і вдячність належить для тих наших часописів, — пише він, — що вміщують матримоніальні оголошення тих українців, які живуть одинцем або в малих групах серед чужого оточення далеко від українських

скупчень. Це — єдина для них можливість знайти відповідних партнерів для подружжя”.

„Чи ми маємо приглядатися байдуже і безчинно, — пише далі інж. Тишновичкий, — як вони потопають? Їх же тисячі, розкинутих по всіх континентах. Тільки деякі з них відважуються на матримоніальні оголошення, а тим часом мішані подружжя серед українців поза Україною доходять уже до 100%. Чи наші найвищі громадські установи з поміччю наших Церков не можуть zorganizувати й провадити суспільне посередництво українських подруж з гльобальним засягом? Чи наша спільнота поза рідними землями дійсно рішена на національне самовбивство через мішані подружжя?”

З КИМ СОЛДАРИЗУЮТЬСЯ?

У „Політичних резолюціях” 6-го З'їзду УРДП, що відбувся в Чикаго 25-27 грудня 1971 року, між іншим, сказано:

„УРДП вітає перші спроби патріотів в Україні дійти до порозуміння як з передовими представниками інших підсоветських народів, так і народу російського, яке (порозуміння) ствердилося спільним прийняттям „Програми демократів України, Росії і Прибалтики”.

В цьому уступі треба звернути увагу на два моменти. Перший: що значить патріоти в Україні”? І жид, і білорус, і москаль можуть жити в Україні і бути патріотами своїх власних народів. Отже — про кого мова в резолюції? І другий момент: якщо автори резолюції читають „захальявну літературу” з України, то в ній є виразна вказівка на те, що українці з „передовими представниками російського народу” ніякої спільної праграми не приймали. Натомість на еміграції дехто з українців, зокрема мельниківців, такі спроби вже робить, беручи участь у з'їздах НТС'івців.

К. Л.

ПОГАНОМУ ВИДУ НЕМАЄ СТИДУ

Навряд чи хто з українців і жидів, що мешкали на Україні на початку другої світової війни, не знає, що советська пропаганда старанно замовчувала пляни і практику Гітлера супроти жидівського населення. Щодня повідомляла советська преса про „жорстокості німців у відношенні до мирних жителів”. І це Політбюро ЦК КПСС на чолі з Сталіним і теперішніми його наслідниками винні в тому, що найбідніша частина, власне пролетарська частина жидів залишилась на територіях, окупованих німцями, і була ними тотально винищена. В українських газетах на еміграції, в окремих друкованих спогадах, у розмовах цю страшну большевицьку провокацію, що незмірно перевищує катинську, не раз обговоровано.

Але слушно каже українське прислів'я, що „поганому виду немає стиду”. Тож і не диво, що підписаний криптонімом С. А., чи не єдиний уже постійний дописувач ньюйоркських „прогресивних”, колись щоденних, а тепер просто „Українських Вістей” (з 16 грудня) пи-

ше, що еміграційна преса замовчує винищення жидів німцями на Україні, зокрема „в жадній газеті українською мовою в США ви не знайдете найменшої згадки про події у Володимирі Волинському під час другої світової війни”.

Чи не відомо С. А., який недавно з нагоди ювілею Лесі Українки сам побував на Україні, що в Києві й досі не поставлено пам'ятника в Бабиному Яру, де замордували гітлерівці десятки тисяч жидів і українців? Чи не знає він, що завжди, коли згадують советські газети про німецькі звірства, то жертвами їх називають лише „радянських громадян”, уникаючи згадувати, що були з-поміж тих громадян, крім українців, також жиди? Очевидно, не ті, „розумніші”, з партбилетами, що тікали на схід з набитими грішми валізками, а ті, переважно безпартійні, що вірили советським газетам.

Криптонімові С. А. вистачає ще нахабства писати про „журналістичну етику”.

К. Л.

МОДА ПЕРЕМАГАЄ МІЛІЦЮ І „ДРУЖИННИКІВ”

Ще навіть і після смерти Сталіна комсомольці ловили на вулицях дівчат із підмальованими губами і стирали їм фарбу з уст. А вже зовсім недавно дівчат у занадто коротких спідницях „дружинники” брутально тягнули на міліцію, звідки телефонували до їхніх батьків, щоб принесли своїм доням нормальної довжини спідниці. Ця довготривала боротьба закінчилась повною перемогою... дівчат.

У московській „Комсомольській Правді” в грудні м. р. вміщено цікавий лист від редакції, адресований до якогось Миколи Павловича, в якому то листі виразно стверджується капітуляцію советського режиму перед модою. Цей лист має промовистий заголовок „Мода ляяти моду”. Ось цей лист у скороченні:

„Ваші листи до редакції, Миколо Павловичу, ми пам'ятаємо ще з тих часів, коли в моду входили відомі міні-спідниці. Ви їх тоді гостро висмівали за „надмірну площу оголеного тілесного простору”. Минуло кілька років. І от ніби голос ваш почуто, ніби ідея ваша, що носилася в повітрі, нарешті всадовилася в гніздо зміненої моди. Сталось по-вашому, — жінки ходять у штанах, довжелезних сукнях і плащах. А ви знов обурюєтесь: „Що це ходять за ляльки, які понапинали на себе те, в чому ходили їхні бабуні? Навіщо це оригінальничання?”

Після такого роду повчання і вияснення редакція „Комсомольської Правди” навіть цитує філософа Фрідріха Гегеля, який колись сказав: „Боротьба проти моди — це дитвацтво”. І закінчує нотацію Миколі Павловичу, очевидно, старому партійцеві і бюрократові, словами: „Мода, гарні манери і є потреба людини, є одна з граней культури. І спроба вступити в двобій з модою говорить лише про перебільшення власних сил”.

Хто це пише про перебільшення власних сил — „Комсомольська Правда”? Ота сама газета, яка тонни паперу зужила на боротьбу з „розкладницькими впливами”?

А. Р.